

2005. IZBOR ODLUKA

... i zanimljivosti

*Prvi primjerak IZBORA ODLUKA
pripremljen je i tiskan u siječnju 2000.*

IMPRESSUM

NAKLADNIK

Županijski sud u Vukovaru

PRIPREMILI SUČI

**Ante Zeljko
Nevenka Zeko
Stjepan Margić**

LEKTOR

Vera Vrabc, prof.

GRAFIČKA OBRADA I PRIPREMA ZA TISAK

Ante Zeljko
predsjednik suda

mr.sc. Renata Bradvica, prof.
stručni suradnik za informatiku

Nikola Živković
tehnički suradnik

TISAK

Tiskara SOLDO, Vukovar

ožujak 2006.

NAKLADA

150 primjeraka

2005. IZBOR ODLUKA

... i zanimljivosti

Zaustavi se u svojoj žurbi,
odupri se nestrpljenju
i moranju – prouči
ravnomyernost daha, uskladi
pokrete s njim. Kad dospiješ,
promotri životinje: preuzmi
njihovu smirenost, i pođi
bez straha u susret
poslovdima koji te oćekuju.

Miro Gavran, Klara

SADRŽAJ

SUCI ŽUPANIJSKOG SUDA U VUKOVARU.....	2
KAZNENO PRAVO.....	4
I. KAZNENI ZAKON.....	4
II. ZAKON O KAZNENOM POSTUPKU	8
GRAĐANSKO PRAVO	12
I. STVARNO PRAVO	12
II. ZEMLJIŠNOKNJIŽNO PRAVO.....	14
III. OBVEZNO PRAVO	15
IV. RADNO PRAVO.....	18
V. OBITELJSKO PRAVO	19
VI. GRAĐANSKO PROCESNO PRAVO.....	21
VII. OVRŠNO PRAVO	30
ZANIMLJIVOSTI	35
I. DETEKTORI LAŽI.....	35
II. SMRTNA KAZNA.....	39
III. FORENZIKA.....	42
IV. RIZIK OD MIJEŠANJA IDENTITETA	46
V. ANTISTRESNA TERAPIJA	48
VI. GENETIKA	49
VII. I NAJGORA ISTINA BOLJA JE OD NEIZVJESNOSTI.....	51
AKTIVNOSTI KLUBA SUDACA.....	55
I. 3. ožujka 2005.....	55
II. 27. travnja 2005.....	55
III. 26. studenoga 2005.....	57
IV. 7. prosinca 2005.....	58
V. 18. siječnja 2006.....	59
VI. 9. veljače 2006.....	59

SUCI ŽUPANIJSKOG SUDA U VUKOVARU

- 1. NIKOLA BEŠENSKI**
- 2. STJEPAN ČOLAKOVIĆ**
- 3. mr. sc. BRANISLAV DIMITRIJEVIĆ**
- 4. MILAN KOJIĆ**
- 5. JADRANKA KURBEL**
- 6. STJEPAN MARGIĆ**
- 7. ŽELJKO MARIN**
- 8. BERISLAV MATANOVIĆ**
- 9. BRANKA RATKAJEC-ČOVIĆ**
- 10. ZLATA SOTIROV**
- 11. SLAVKO TEOFILOVIĆ**
- 12. ANTE ZELJKO**
- 13. NEVENKA ZEKO**

KAZNENO PRAVO

KAZNENO PRAVO

I. KAZNENI ZAKON

("Narodne novine" broj 110/97., 27/98., 129/00., 51/01. i 105/04. - nastavku: KZ)

Članak 274. st. 1. u svezi s čl. 37. st. 1. KZ i kazneno djelo iz čl. 274. st. 1. KZ

Optuženici L. F. je stavljeno na teret da je tijekom svibnja 1999. godine u V., nakon što je pribavila štampač u boji i kompjuter nagovorila ml. D. L. da izradi novčanice kune u apoenima od 200,00 kuna koje je stavila u opticaj.

Na koji način je počinila kazneno djelo iz čl. 274. st.1. KZ u svezi čl. 37. st.1. KZ i kazneno djelo iz članka 274. st.1. KZ. Županijski sud u Vukovaru je ukinuo presudu između ostalog jer u obrazloženju pobijane presude nedostaju razlozi o odlučnim činjenicama jer prvostupanjski sud nije obrazložio na osnovi čega je utvrdio da je optuženica počinila kazneno djelo iz čl. 274. st. 1. u svezi s čl. 37. st. 1. KZ i kazneno djelo iz čl. 274. st. 1. KZ, tj. da je počinila dva kaznena djela, kada ustvari izrada lažnog novca i njegovo stavljanje u opticaj predstavlja jednu radnju ako je počinitelj ista osoba, pa prema tome i jedno kažnjivo djelo, bez obzira na koliko prostih dijelova državni odvjetnik jednu radnju raščlanjuje. Pored toga što prvostupanjski sud nije obrazložio na temelju čega je utvrdio da je optuženica počinila dva kaznena djela, prvostupanjski sud je povrijedio kazneni zakon na štetu optuženice iz čl. 378. toč. 4. u svezi čl. 379. st.1. toč. 2. ZKP o kojoj povredi bi drugostupanjski sud bio dužan voditi računa po službenoj dužnosti u slučaju da prvostupanjski sud nije počinio i sve naprijed bitne povrede odredaba ZKP o kojima također drugostupanjski sud vodi računa po službenoj dužnosti.

Županijski sud u Vukovaru, Kž-185/04.od 18. studenog 2005.

Članak 218. st.2. KZ

Općinski sud u Županji se oglasio stvarno nenadležnim u postupku optuženog M. V. i optuženog D.R. zbog kaznenog djela iz čl. 218. st. 2. KZ smatrajući da plinski pištolj prema Zakonu o oružju spada u oružje i da su optuženici počinili kazneno djelo iz čl. 218. st. 2. a ne kazneno djelo iz čl. 218. st. 1. KZ. Županijski sud u Vukovaru je zauzeo stav da iako u Zakonu o oružju (NN 46/97) između ostalog je navedeno da u oružje spada i

plinsko oružje i oruđe za signalizaciju, u što spadaju pištolji, revolveri i puške koji pod pritiskom barutnih plinova raspršuju neškodljive nadražujuće tvari s kratkotrajnim učinkom, ispaljuju naboj namijenjen isključivo izazivanju glasnog pucanja ili ispaljivanju svjetleće signalne zvjezdice, dakle, u konkretnom slučaju se ne bi radilo o oružju podobnom da stvarno ugrozi život ili tijelo određene osobe i ni u kom slučaju zbog te okolnosti nije moguće činjenični opis optužnice broj K-DO-164/02. od 22. svibnja 2002. općinskog državnog odvjetništva u Županji podvesti pod zakonski opis i pravnu kvalifikaciju iz čl. 218. st. 2. KZ.

Nije odlučan subjektivni osjećaj ugroženosti, nego objektivna opasnost koja je jedino odlučna za kvalifikaciju djela. Dakle, svojstvo oružja ovisi o stupnju objektivne opasnosti da se njime može ugroziti život i zdravlje a ne ovisi o zabludi žrtve. Kod razbojništva s kvalificiranom okolnošću iz čl. 218. st. 2. KZ uporabljeno oružje mora biti objektivno podobno da se njime stvarno ugrozi život ili tijelo, a što nije prazan pištolj ako se upotrebljuje isključivo radi prijetnje kao i neispravan pištolj, imitacija pištolja te plinski pištolj jer se njime ne može ugroziti život ili tijelo na način svojstven pravom oružju.

Županijski sud u Vukovaru broj Kž-2/04. od 11. listopada 2005.

Članak 298. stavak 3. KZ

Analizirajući predmetni spis, izvanraspravno vijeće ovog suda je utvrdilo da je u konkretnom slučaju istražni sudac odbio prijedlog za zadržavanje uhićenika zbog kaznenog djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja, izbjegavanjem carinskog nadzora iz čl. 298. st. 3. KZ, s obrazloženjem da deset šteka cigareta bez nadzornih markica Ministarstva financija Republike Hrvatske ne predstavljaju obilježje kaznenog djela po odredbi članka 28. Kaznenog zakona.

Izvanraspravno vijeće ovoga suda je utvrdilo da su žalbeni navodi žalitelja osnovani, zbog toga što su u konkretnom slučaju ostvarena sva bitna obilježja prijavljenog kaznenog djela iz članka 298. stavak 3. KZ, pa se zbog toga na navedeno ne može primijeniti odredba članka 28. KZ. Odredba članka 28. KZ bi se mogla primijeniti za kazneno djelo iz članka 298. stavak 1. KZ u kome je navedeno da je bitno obilježje kaznenog djela veća količina roba ili stvari velike vrijednosti. Imajući u vidu tu činjenicu da je člankom 298. stavak 3. KZ propisano da će se kazniti svatko onaj tko prenosi preko carinske crte izbjegavajući mjere carinskog nadzora robu čija je proizvodnja i promet ograničen ili zabranjen, a promet cigaretama bez nadzornih markica je zabranjen odredbom članka 17. stavak 1. i 4. Zakona o posebnom porezu na duhanske proizvode, što znači da je uveden poseban režim za promet cigaretama.

Županijski sud u Vukovaru broj Kv-139/05. od 30. kolovoza 2005. godine

Članak 173. stavak 1. 2. KZ

U istražnom postupku utvrđena je osnovana sumnja da je okrivljenik neovlašteno proizvodio tvari koje su propisom proglašene opojnih drogama, međutim tijekom postupka potrebno je utvrditi je li kod okrivljenika upravo ta droga koju je proizvodio i pronađena 02. travnja 2005. godine u količini od 6,65 grama ili je kod istog pronađena neka druga droga.

Nakon utvrđivanja naprijed navedenog činjeničnog stanja moći će se na nedvojben način utvrditi je li okrivljenik samo proizvodio tvari ili je iste proizvodio i neovlašteno posjedovao.

Županijski sud u Vukovaru broj Kv-168/05. od 17. listopada 2005. godine

Članak 19. stavak 1. alineja 5., u svezi članka 20. stavak 6. KZ

Kazneno djelo iz članka 224. stavak 1. Kaznenog zakona počinjeno je u razdoblju od 09. studenog 1999. godine do 11. veljače 2000. godine, na način da je dana 09. studenog 1999. godine optuženik zaključio tipizirani ugovor za zasnivanje pretplatničkog odnosa lažno prikazujući da će svaki mjesec uredno plaćati potrošene impulse, unaprijed odlučivši da to neće učiniti, pa slijedom toga predmetno kazneno djelo je počinjeno već u trenutku zaključenja ovoga ugovora, tj. tada je stvorena je prijevarena namjera i sukladno tome od tada počinje teći rok zastare kaznenog progona.

Zbog svega naprijed navedenog temeljem članka 19. stavak 1. alineja 5., u svezi članka 20. stavak 6. Kaznenog zakona, nastupila je apsolutna zastara kaznenog progona.

Prema tome, vijeće ovoga suda je temeljem članka 390. stavak 1., u svezi članka 353. stavak 1. točka 6. Zakona o kaznenom postupku, odlučilo kao u izreci ove presude.

Županijski sud u Vukovaru broj Kž-338/05. od 29. studenog 2005. godine

Članak 274. stavak 1. i 2. KZ

Kako je u konkretnom slučaju postoji osnovana sumnja da je ista osoba počinila djelo iz stavaka 1. i 2. članka 274. KZ, nema stjecaja već će počinitelj odgovarati samo za djelo iz stavka 2. zbog toga što je drugom radnjom ostvarena namjera iz bića kaznenog djela. Riječ je o prividnom stjecaju, jer druga radnja obuhvaća prvu.

Županijski sud u Vukovaru broj Kv-184/05. od 28. studenog 2005. godine

Članak 69. stavak 4. KZ

Analizirajući pobijanu presudu, utvrđeno da je optuženik kazneno djelo počinio u roku provjeravanja, tj. 17. siječnja 2004. godine, a ranije presudom Općinskog suda u Vinkovcima broj K-119/03. od 13. ožujka 2003. godine optuženik je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od osam mjeseci, uvjetno na dvije godine, zbog kaznenog djela iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona.

Imajući u vidu naprijed navedeno prvostupanjski sud nije postupio sukladno članku 69. stavak 4. Kaznenog zakona navedenim zakonskim propisom sudu se dopuštaju dva rješenja. Prvo, da se i za novo kazneno djelo izrekne uvjetna osuda, i drugo rješenje da se za novo kazneno djelo izrekne kazna (zatvorska ili novčana). U prvom slučaju, a što je primijenio prvostupanjski sud za novo kazneno djelo je izrekao uvjetnu osudu. Prema tome kako je sud u konkretnom slučaju izrekao da mora izreći uvjetnu osudu za novo kazneno djelo, trebao je izreći uvjetnu osudu s novim zajedničkim rokom kušnje, računajući od dana pravomoćnosti nove presude, s tim da će pri određivanju duljine novog roka kušnje sud prvostupanjski sud morati voditi računa o tome da je riječ o počinitelju koji je počinio novo kazneno djelo. Nakon što prethodno utvrdi kaznu za novo djelo, primjenom članka 60. utvrditi će jedinstvenu kaznu za djelo iz ranije uvjetne osude i za novo kazneno djelo.

Županijski sud u Vukovaru broj Kž-334/04. od 21. prosinca 2005. godine

II. ZAKON O KAZNENOM POSTUPKU

**("Narodne Novine", broj 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02. i 143/02.
– u nastavku: ZKP)**

Članak 353. stavak 1. točka 6. ZKP, u svezi članka 19. stavak 1. alineja 4. KZ

Članak 354. stavak 1. točka 1. i 3. ZKP

Ako je žalba optuženika izjavljena na presudu kojom je optužba odbijena temeljem članka 353. stavak 1. točka 6. ZKP, zbog nastupa relativne zastare kaznenog progona u smislu članka 19. stavak 1. alineja 4. KZ, takva žalba optuženika će se odbaciti kao nedopuštena.

Optuženik protiv koga je odbijena optužba, zbog zastare kaznenog progona nema pravnog interesa za podnošenje žalbe, jer ne može žalbom ishoditi povoljniju odluku zbog čega je žalba nedopuštena.

Navedena žalba bi bila dopuštena u smislu da je optuženik u žalbi tražio da se osnov pobijanja zamijeni nekim drugim osnovom, i to u konkretnom slučaju da je donesena oslobađajuća presuda iz razloga navedenih u članku 354. stavak 1. točka 1. ZKP, a da optuženik smatra da se radi o osnovu za oslobađajuću presudu iz čl. 354. st. 1. toč. 3. ZKP, a u konkretnom slučaju trebalo bi da se ne radi o zastari kao osnovu za presudu kojom se optužba odbija, nego da se radi napr. o presuđenoj stvari.

Županijski sud u Vukovaru, Kž-227/04. od 24. siječnja 2005.

Članak 159. stavak 2. ZKP

Temeljem čl. 159. st. 2. Zakona o kaznenom postupku, po službenoj dužnosti nadležni sud podnosi prijedlog za ovrhu, zbog prisilne naplate troškova kaznenog postupka, koja odredba se primjenjuje i u predmetnom ovršnom postupku. Prema navedenoj odredbi Zakona o kaznenom postupku općinski sudovi su aktivno legitimirani u svim ovršnim postupcima koje se pokreću zbog naplate troškova kaznenog postupka.

**Županijski sud u Vukovaru, sjednica Kaznenog odjela od 16. veljače 2005. godine,
broj 25-Su-6/05.**

Članak 409. stavak 2. ZKP

Prvostupanjski sud je postupio protiv odredbi članka 409. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku zbog toga što u konkretnom slučaju nije odbacio zahtjeva za obnovu kaznenog postupka pa je trebao nakon što je dostavio zahtjev za obnovu postupka protivnoj stranci na odgovor odrediti izvide činjenica na koje se osuđenik poziva u svom zahtjevu, tj. provesti ispitivanje predloženih svjedoka sam ili preko istražnog suca pa tek nakon toga odlučiti o osnovanosti ili neosnovanosti zahtjeva.

Županijski sud u Vukovaru, broj Kž-235/05. od 25. srpnja 2005.

Članak 198. stavak 6. ZKP

Izvanraspravno vijeće ovoga suda je utvrdilo da su u istražnom postupku pored ostalih bila zakazana četiri istražna ročišta, i to: 06. listopada 2004. godine, 12. studenog 2004. godine, 17. studenog 2004. godine i 13. prosinca 2004. godine na kojima su proveden istražne radnje bez poziva branitelja i okrivljenika i bez njihove nazočnosti. Temeljem članka 198. stavak 6. predviđeno je da se istražna radnja može obaviti i bez pozvane osobe, osim bez branitelja ako je obrana obvezna i ispituje se okrivljenik. Prema tome, ispitivanje okrivljenika se, u slučajevima u kojima je obrana obvezna, ne može obaviti bez branitelja, dok sve ostale istražne radnje mogu se obaviti bez nazočnosti osoba iz čl. 198. st. 1. do 5. Zakona o kaznenom postupku. Naime, obveznost obrane cijeneći s aspekta pravilnosti dokaza tijekom istrage, relevantna je u konkretnom slučaju isključivo za provođenje istražnih radnji ispitivanja okrivljenika i nema utjecaja na pravilnost provođenja drugih istražnih radnji, konkretno ispitivanja svjedoka. Kada branitelj okrivljenika nije obaviješten o vremenu ispitivanja svjedoka u tijeku istrage, to ne predstavlja bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 3. u svezi s čl. 198. st. 6. Na takvim zapisnicima istražnog suca o ispitivanju svjedoka, koji su sačinjeni u odsutnosti branitelja okrivljenika, može se temeljiti sudska odluka.

Županijski sud u Vukovaru, broj Kv-118/05. od 12. srpnja 2005. godine

Članak 367. stavak 2. ZKP

Prvostupanjski sud je pobijanom presudom samo donio odluku u odnosu na optuženika S.V., a ne i u odnosu na optuženu A.V., zbog čega proizlazi da prvostupanjski sud nije riješio predmet optužbe u cijelosti čineći bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 367. stavak 1. točka 7. Zakona o kaznenom postupku. Slijedom navedenog, kada prvostupanjski sud zasniva svoju presudu na iskazu A.V. kao svjedoka u ovom kaznenom postupku, onda se presuda temelji na dokazu iz članka 9.

stavak 2. Zakona o kaznenom postupku i time je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 367. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku, jer u jednom kaznenom postupku osoba može imati samo jedno procesno svojstvo ili svjedoka ili optuženika, a ne i jednoga i drugoga.

Županijski sud u Vukovaru broj Kž-350/04. od 17. listopada 2005. godine

GRAĐANSKO PRAVO

GRADANSKO PRAVO

I. STVARNO PRAVO

SMETANJE POSJEDA – NA SVOJOJ NEKRETNINI

(Članak 16. stavak 1. i članak 22. stavak 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine", broj: 91/96., 137/99., 22/00. 73/00. i 114/01.).

Vlasništvo nekretnine nije okolnost koja isključuje mogućnost smetanja tuđeg posjeda na toj nekretnini.

"Rješenjem prvostupanjskog suda riješeno je:

"I. Utvrđuje se da je tuženik R. I. iz I., ul. G. 26, smetao tužitelja B. B. iz I., ul. G. 24, u pravu korištenja betonskog šahta na način da je tuženik zatrpao betonski šaht zemljom i na taj način onemogućio protjecanje otpadnih voda u septičku jamu, pa je slijedom toga tuženik dužan bez odgode omogućiti tužitelju daljnje nesmetano korištenje šahta na način da ukloni zemlju kojom je šaht zatrpao."

Protiv tog rješenja pravovremeno je izjavio žalbu tuženik zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Predložio je da se rješenje ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Žalba nije osnovana.

U žalbi tuženik navodi kako on nikoga nije smetao u njegovu vlasništvu i u njegovu posjedu i da ne zna kako bi to uopće bilo moguće.

Međutim, u postupku je izvedenim dokazima utvrđeno da je sporni šaht sagrađen prije 15 godina, bez njegova znanja, ali uz njegov prešutni pristanak, da je on taj šaht zatrpao jer su otpadne vode istjecale iz šahta i širile po njegovu dvorištu neugodan miris.

Iz navoda žalbe može se zaključiti kako tuženik smatra da nije tužitelja smetao u posjedu jer se sporni šaht nalazi na njegovom – tuženikovom zemljištu.

No, za pitanje posjeda nije odlučno tko je vlasnik zemljišta na kojem se šaht nalazi. Tužitelj je uz prešutni pristanak sagradio šaht i njime se koristio – bio u njegovu posjedu, sve dok ga tuženik samovlasnim zatrpavanjem šahte nije smetao u posjedu te šahte.

Obzirom na to da odlučne činjenice u ovoj parnici i nisu sporne, ispunjene su pretpostavke za sudsku zaštitu tužiteljeva posjeda šahta u

smislu članka 22. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine", broj: 91/96., 137/99., 22/00. 73/00. i 114/01.)"

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-2820/04-2 od 7. siječnja 2005.

EKSPROPRIJACIJA – NAKNADA ŠTETE U SLUČAJU POVRATA NEKRETNINE

(Članci 38. i 39. Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima, "Narodne novine", broj: 53/91.)

Za pravo prijašnjeg vlasnika ekspropirane nekretnine na naknadu štete kojem je nekretnina vraćena jer je korisnik eksproprijacije nije u određenom roku priveo svrsi, odlučna je (ne)savjesnost posjeda korisnika eksproprijacije, a ne (ne)mogućnost vlasnika nekretnine da obrađuje tu nekretninu u vrijeme dok je ona bila u posjedu korisnika eksproprijacije.

"Sud prvog stupnja na temelju procesne građe u momentu zaključenja glavne rasprave, utvrđuje da su tužitelju po rješenju nadležnog tijela uprave od 30.30.1987.br. UP/I-02-761/85. za korist tuženika – korisnika eksproprijacije oduzete nekretnine, i to: kat. čest. br.

1045/1 površine 284m², kat.čest. br. 1172/1 površine 190m² i kat. čest. br. 1172/2 površine 167m², sve u k.o. Z., koje su vraćene tužitelju po rješenju istog tijela uprave od 28.08.1996., broj klasa: UP/I -943-04796-01/113, Ur. Br. 2181-08/5-96-3, i zaključuje da tužitelju ne pripada pravo na naknadu štete jer tuženik nije bio u posjedu istih a tužitelj zbog bolesti ne bi obrađivao i odbija tužbeni zahtjev tužitelja, pozivom na odredbe članka 155. Zakona o obveznim odnosima u vezi članka 189. istoga Zakona.

Po ocjeni ovoga suda i nadalje je ostalo sporno ima li tužitelj pravo na naknadu za vrijeme dok su predmetne nekretnine bile ekspropirane za korist tuženika po osnovi odluke o eksproprijaciji sve do poništenja iste odluke i vraćanja tužitelju, jer tuženik nije priveo svrsi navedene nekretnine zbog kojih su ekspropirane odnosno za vrijeme od 30.03.1987. do 28.08.1996. i je li činjenica da tuženik nije bio u posjedu i da tužitelj za to vrijeme zbog bolesti nije obrađivao predstavlja pravnu osnovu po kojoj bi se tuženik oslobodio plaćanja novčane naknade za utuženo razdoblje, odnosno primjenjuje li se na ovaj pravni odnos odredbe članka 155. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj 53/91., 73/91., 3/94., 7/96. i 112/99., u nastavku ZOO) u vezi članka 189. istoga Zakona ili se primjenjuju odredbe članka 38. Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima ("Narodne novine", 53/91., u nastavku ZOVO, primjenjuje se na ovaj pravni odnos nastao u vrijeme od 1987. do 1996. po odredbi članka

388. stavak 2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (Narodne novine, broj 91/96., 114/01., u nastavku ZV, primjena 01.01.1999.) u vezi članka 39. istoga Zakona.

Prema tome, ovaj sud smatra, da se na ovaj pravni odnos primjenjuju odredbe članka 38. ZOVO u vezi članka 39. istoga Zakona, pa je tuženik prilikom vraćanja stvari dužan vratiti stvar zavisno o tome je li stvar držao u posjedu kao poštenu li nepoštenu posjednik i ne može se osloboditi obveze plaćanja za nekretnine predmet eksproprijacije za utuženo razdoblje, iako iste nije priveo svrsi po rješenju o eksproprijaciji (zbog čega nije stupio i držao u posjedu) s tim da prilikom predaje posjeda vraća nekretnine u opsegu zavisno o tome je li bio poštenu ili nepoštenu posjednik i bez obzira na činjenicu što tužitelj zbog bolesti iste nije ili nije mogao obrađivati."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-1790/05-3 od 14. prosinca 2005.

II. ZEMLJIŠNOKNJIŽNO PRAVO

ZEMLJIŠNE KNJIGE - TEMELJ UPISA

(Članak 43. Zakona o zemljišnim knjigama - "Narodne novine", broj: 91/96., 68/98., 137/99., 114/01. i 100/04.)

Rješenje o pravu na socijalnu skrb kojim se određuje zabilježba tražbine na nekretninama predloženika nije isprava podobna za upis zabilježbe tražbine. Ono može biti temelj za osiguranje tražbine, ali ne i za izravni zemljišnoknjižni upis kojim se ograničavaju prava vlasnika nekretnine - korisnika socijalne skrbi

"Prvostupanjskim rješenjem odbijena je provedba rješenja Centra za socijalnu skrb u V. kojom se određuje zabilježba tražbine na nekretninama predloženika kao nepotpuno i nedovoljno za zemljišnoknjižnu provedbu.

Odbijanje prijedloga nije zabilježeno.

Protiv navedenog prvostupanjskog rješenja pravodobno je predlagatelj uložio žalbu zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Žalitelj smatra da je prvostupanjski sud pogrešno interpretirao odredbe članaka 43. i 54. Zakona o zemljišnim knjigama jer da rješenje Centra za socijalnu skrb nije privatna isprava temeljem koje se dopušta uknjižba u zemljišnoj knjizi.

Isprava se temelji na odredbi članka 200. Zakona o socijalnoj skrbi koji navodi da nadležno ministarstvo na temelju rješenja pomoći za

uzdržavanje ima pravo zabilježbe tražbine u zemljišnim knjigama sukladno odredbama članka 99. 100. i 102. Zakona o zemljišnim knjigama.

Žalba nije osnovana.

Pogrešan je pravni stav predlagatelja da rješenje od 11. veljače 2005, predstavlja valjanu ispravu temeljem koje se može u zemljišnoj knjizi upisati zabilježba tražbine.

Rješenje predlagatelja ne sadrži u sebi karakter ovršnosti podoban za bilo kakvu zemljišnu provedbu niti postoji karakter tabularnosti.

Navedeno rješenje bilo bi valjan temelj za ostvarenje svoga prava, ali putem mjere osiguranja, a ne izravno ograničenjem zemljišnog prava korisnice pomoći uzdržavanja, jer takav karakter ovo rješenje nema."

Županijski sud u Vukovaru, Broj: Gž-1593/05-2 od 20. lipnja 2005

III. OBVEZNO PRAVO

NAKNADA ŠTETE - PRAVO PRAVNOG SLJEDNIKA OŠTEĆENIKA NA NAKNADU

(Članak 155. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj: 53/91., 73/91., 3/94., 7/96. i 112/99.).

Vlasnik nekretnine nije pretrpio štetu time što je njegov pravni prednik neovlašteno zastupan u postupku koji je prethodio sklapanju nagodbe o naknadi štete uzrokovane na toj nekretnini.

On ima pravo nastaviti eventualno neriješen spor o naknadi štete, ali nema pravo tražiti naknadu štete koju nisu tražile osobe koje su bile vlasnici zemljišta u vrijeme kada je šteta nastala.

"Presudom prvostupanjskog suda presuđeno je:

"Odbija se tužitelj s tužbenom zahtjevom koji glasi:

Nalaže se tuženiku da tužitelju na ime naknade štete isplati iznos od 5.000,00 kuna sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate, uz naknadu parničnog troška u roku od 15 dana.

Tužitelj je dužan naknaditi tuženiku na ime parničnog troška iznos od 800,00 kuna, u roku od 15 dana."

Protiv te presude pravovremeno je izjavio žalbu tužitelj zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Predložio je da se presuda ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Žalba nije osnovana.

Tužitelj u žalbi navodi kako prvostupanjski sud nije pravilno ocijenio iskaz svjedokinje Lj. D., a da iz tog iskaza proizlazi kako je riječ o ništavim radnjama tuženika, bez učinka na njegovo pravo na naknadu štete.

Međutim, iz činjenica utvrđenih u prvostupanjskom postupku proizlazi da je tužitelj stekao pravo vlasništva na nekretnini za koju traži naknadu štete na temelju kupoprodajnog ugovora od 29. siječnja 1999. godine, da je tuženik izvodio radove 1994. godine, a da je prethodno postignut sporazum – ugovor o pravu ukopavanja podzemnih vodova s tadašnjim vlasnikom zemljišta, te da je temeljem tog ugovora tuženik isplatio ugovorenu naknadu štete.

Premda je taj ugovor na strani tadašnjih vlasnika zemljišta potpisala Lj. D., imajući u vidu činjenicu da vlasnici zemljišta nisu osporavali njezine radnje pri sklapanju tog ugovora, treba smatrati da je pitanje naknade štete nastale ukopavanje podzemnih vodova konačno riješeno prije no što je tužitelj stekao vlasništvo predmetne nekretnine,

Po shvaćanju ovoga drugostupanjskog suda tužitelj bi imao pravo samo nastaviti eventualno ranije pokrenut spor o naknadi štete, kao pravni slijednik ranijih vlasnika zemljišta.

Kako, međutim, raniji vlasnici zemljišta u trenutku kad su to zemljište prodali tužitelju nisu bili u sporu s tuženikom, tužitelj nema pravo naknadno tražiti naknadu štete koju nisu tražili vlasnici zemljišta u vrijeme kada je šteta nastala.

Stoga je prvostupanjski sud pravilno postupio prihvativši prigovor promašene pasivne legitimacije."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-2746/04-3 od 12. siječnja 2005.

ODGOVORNOST DRŽAVE ZA ŠTETU

(Članak 2. Zakona o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata – "Narodne novine", broj: 117/03.)

Nije ratna šteta svaka šteta uzrokovana od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata.

"Prvostupanjski sud odbija tužbeni zahtjev smatrajući da tuženica nije odgovorna za predmetnu štetu jer se štetni događaj dogodio dana 22. lipnja 1992. godine, slijedom čega da predmetna šteta u smislu Zakona o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika

Hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata ("Narodne novine", broj: 117/03.) ima značaj ratne štete.

U postupku je utvrđeno kao nesporno da se dana 22. lipnja 1992. godine, u centru V. dogodila prometna nezgoda čiji su sudionici bili tužitelj koji je upravljao svojim osobnim motornim vozilom i M. N. koji je upravljao autobusom mobiliziranim za potrebe Hrvatske vojske, koji je i sam bio mobiliziran, a koji je kritične zgone vozio pripadnike Hrvatske vojske.

Po shvaćanju ovoga drugostupanjskog suda, sama činjenica da se štetni događaj u kojem je šteta prouzročena od strane pripadnika Hrvatske vojske motornim vozilom mobiliziranim za potrebe Hrvatske vojske u vrijeme na koje se odnosi Zakon o odgovornosti RH za štetu uzrokovanu od pripadnika Hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata nije dovoljna da se šteta nastala u tom štetnom događaju okarakterizira kao ratna šteta.

Naime, prema činjeničnim utvrđenjima iz postupka pred prvostupanjskom sudom proizlazi da predmetna šteta nije nastala za vrijeme i na prostoru odvijanja vojnih akcija uporabom sredstava i oblika borbenih djelovanja, da nije posljedica vojne koristi i da šteta nije izazvana niti kao posljedica ratnog stanja.

Imajući ovo u vidu, predmetna šteta nije ni u kakvoj vezi s ratnim djelovanjima, već je ona isključivo posljedica djelovanja vozača motornih vozila koji su sudjelovali u predmetnoj prometnoj nezgodi.

U ovim okolnostima predmetna se šteta ne može smatrati ratnom štetom, već za nju tuženica odgovara jednako kao imatelj opasne stvari."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-2770/04-3 od 12. siječnja 2005.

PRAVNE POSLJEDICE NEPROVEDIVOSTI UGOVORA U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI

(Članak 510. Zakona o obveznim odnosima, "Narodne novine", broj: 53/91., 73/91., 3/94., 7/96. i 112/99.)

Kad je kupcu prodan stan za koji je u ugovoru navedeno da je sagrađen na katastarskoj čestici koja ne postoji, kupac ne može tražiti u parnici formiranje nove katastarske čestice s oznakom prema ugovoru, već ima pravo na zaštitu od evikcije.

"Tužitelj i nadalje tužbenim zahtjevom traži da se izvrši uknjižba prava vlasništva na temelju ugovora o kupovini stana iz 1991., kojim je prednik tužitelja stekao pravo vlasništva na stanu koji se nalazi u kući izgrađenoj na kat. čest. br. 866/3 iste k.o., ugovor je sklopljen u skladu sa Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (Narodne

novine, broj 27/91 u nastavku ZPS) i Odluke Skupštine općine Ž. (Službeni vjesnik, broj 8/91.), valjan je, sadrži sve osnovne elemente za zaključenje ugovora o kupoprodaji iz odredbe članka 455. ZOO, ovjeren po nadležnom Općinskom javnom pravobranitelju (odredba članka 29. ZOO), s obročnom otplatom, te je izdana valjana tabularna isprava podobna za zemljišnoknjižni prijenos prava vlasništva, ugovor je neprovediv, jer je pravnom predniku tužitelja prodana nekretnina stan koji se nalazi u kući izgrađenoj na kat. čest. br. 866/3 k. o. Ž., a provedbenim urbanističkim planom za kat. čest. br. 866 iste k.o. formira se kat. čest. br. 866/1 i 866/2 iste k.o, pa je zemljišnoknjižna služba provela uknjižbu prava vlasništva na temelju istoga ugovora na kat. čest. br. 866/2, iste k.o za korist tužitelja i vlasnika drugoga stana u istoj kući (vidi zk. izvadak list 16 i 17) odvojeno svaki u svom podulošku za k.o. Ž., među ugovornim strankama iz ugovora zaključenog 02.12.1991., nije sklopljen aneks ugovora, kojim ugovorne stranke prihvaćaju izmjene istoga ugovora u dijelu da je predmet prodaje stan koji se nalazi u kući izgrađenoj na kat. čest. br. 866/2 iste k.o., a ne kat. čest. br. 866/3 k.o.Ž., pa se primjenom odredbe članka 508. ZOO-a određuju i utvrđuju pravni nedostaci ugovora o prodaji stana pravnom predniku tužitelja, s pravnim posljedicama iz odredbe članka 510. istoga Zakona, pozivom na odredbe članka 121. stavak 2. i 3. ZOO, jer je pravo tužitelja – kupca zbog provedbe prostornog urbanističkog plana i nemogućnosti formiranja samostalne građevinske parcele kat. čest. br. 866/3 u k.o. Ž., ograničeno, smanjeno činjenicom da stan predmet ugovora o prodaji nalazi se zajedno u kući izgrađenoj na kat. čest. br. 866/2 iste k.o. s drugim vlasnikom, jer kat. čest. br. 866/3 k.o. Ž. u vrijeme sklapanja ugovora o kupovini stana nije bila u pravnom prometu."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-961/05-3 od 21. prosinca 2005.

IV. RADNO PRAVO

POSLOVNO UVJETOVANI OTKAZ UGOVORA O RADU – RAZLOZI

(Članak 106. Zakona o radu, "Narodne novine", broj 38/95., 65/95., 17/01., 82/01.)

Pri izradi programa zbrinjavanja viška radnika, poslodavac mora voditi računa o trajanju radnog odnosa, starosti i obvezama uzdržavanja koje terete radnika, ali je ovlašten odrediti i druge kriterije za zbrinjavanje viška radnika i utvrditi broj bodova za pojedine kriterije.

"Sud prvog stupnja na temelju procesne građe u momentu zaključenja glavne rasprave, utvrđuje da se otkaz temelji na odredbe članka 106. stavak 1. alineja 1. Zakona o radu, te činjenicu da je tuženik sačinio Program zbrinjavanja viška radnika 28. 11. 2002., uzimajući u obzir bodovnu listu Povjerenstva tuženika od 22.11.2002., zaključuje da je tuženik proveo postupak po odredbi članka 119. Zakona o radu i članku 120 istoga Zakona i ishodio suglasnost, i to: Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Područna služba Vukovar, 06.12.2002. i Hrvatskog strukovnog sindikata med. sestara, med. tehničara kao i Hrvatskog sindikata zdravstva i zdravstvenog osiguranja 11.12.2002. i odluke Upravnog vijeća tuženika od 28.11.2002., kojom se usvaja Program zbrinjavanja viška radnika kod tuženika i odbija tužitelja s tužbom i tužbenim zahtjevom, radi poništenja odluke o otkazu ugovora o radu, vraćanju na rad i isplatu plaće, jer je odluka o otkazu ugovora o radu zakonita.

Ne mogu se prihvatiti suprotni žalbeni navodi tužitelja da se program zbrinjavanja zaposlenika ne temelji isključivo na socijalnim i drugim uvjetima određenim odredbom članka 106. stavak 3 ZR, nego se primjenjuju i odredbe članka 106. stavak 1. alineja 1 istoga Zakona u koje osim socijalnih prilika, trajanje radnoga staža te uzdržavane osobe domaćinstva zaposlenika ulaze i osobne profesionalne sklonosti zaposlenika za svrhovitost otkaza, pa omjer razloga za uvjetovano poslovni otkaz određuje poslodavac u postupku bodovanja uvjeta za isti, što znači da su navedeni socijalni i drugi razlozi za otkaz u odredbi istoga članka stavak 3. ZR navedeni samo poimence i mogu se dopunjavati i profesionalnim sposobnostima samoga zaposlenika."

Županijski sud u Vukovaru, broj: GŽ-3075/05-3 od 29. prosinca 2005.

V. OBITELJSKO PRAVO

PRETPOSTAVKE ZA UZDRŽAVANJE BRAČNOG DRUGA – SPOSOBNOST ZA RAD

**(Članak 221. Obiteljskog zakona ("Narodne novine", broj:
116/03. i 17/04.)**

Utvrđenje da je tužiteljica sposobna obavljati neke kućanske poslove (pa i za potrebe trećeg) nije dovoljno za zaključak da je ona sposobna za rad i da nema pravo na uzdržavanje od bivšeg supruga.

"Prvostupanjski sud odbio je tužbeni zahtjev smatrajući da, kako prema članku 221. Obiteljskog zakona ("Narodne novine", broj: 116/03. i

17/04. - u nastavku teksta: ObZ),pravo na uzdržavanje od svog bračnog druga ima bračni drug koji nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, te nije sposoban za rad, a tužiteljica je korisnica mirovine od 1.600,00 kuna mjesečno,te je k tome i sposobna za rad, slijedom čega joj ne pripada pravo na uzdržavanje.

U žalbi tužiteljica ne spori činjenicu da njezina mirovina iznosi 1.600,00 kuna mjesečno, no tvrdi kako obzirom na njezino zdravstveno stanje ta sredstva nisu dovoljna za njezino uzdržavanje, a osim toga osporava i zaključak prvostupanjskog suda da je ona sposobna za rad, tvrdeći da je općepoznato kako osobe stare 67 godina nisu sposobne za rad i privređivanje.

Utvrđenje da je tužiteljica sposobna za rad prvostupanjski sud izvodi iz činjenice da fizički izvršava ugovor o doživotnom uzdržavanju što ga je njezin sin Z. M. zaključio s K. Š.

Suprotno zaključku prvostupanjskog suda, iz činjenice da tužiteljica fizički izvršava ugovor o doživotnom uzdržavanju zaključnom s K. Š., zasad se ne može zaključiti da je tužiteljica sposobna za rad.

Naime, iz iskaza svjedoka Z. M. proizlazi da je u izvršenju njegove ugovorne obveze iz ugovora o doživotnom uzdržavanju, zaključenog s K. Š., tužiteljica kuhala i spremala te u cijelosti izvršavala ugovor u njegovo ime i za njegov račun kako je to bilo navedeno u ugovoru.

U ugovoru o doživotnom uzdržavanju navedeno je da je davatelj uzdržavanja dužan primateljici uzdržavanja davati ishranu, kupovati odjeću i obuću, brinuti se o liječenju, obrađivati zemlju i vrt ili zemlju davati u arendu i sebi ubirati prihode.

Svjedok Z. M. iskazao je kako je on slao novac potreban za uzdržavanje K. Š., a da je zemlju dao u arendu te da je prihod od te zemlje njegov prihod.

Analizirajući iskaz ovoga svjedoka vezano za sadržaj i izvršavanje ugovora o doživotnom uzdržavanju, proizlazi da je tužiteljica, kako to kaže prvostupanjski sud, fizički izvršavala ugovor o doživotnom uzdržavanju, ali samo u dijelu u kojem se odnosi na pripremanje hrane i na kućanske poslove, a ne i u dijelu u kojem se odnosi na obrađivanje zemlje i vrta.

Sposobnost za obavljanje kućanskih poslova sama po sebi ne može se izjednačiti sa sposobnošću za rad jer treba utvrditi koje je kućanske poslove tužiteljica sposobna obavljati i može li time ostvarivati prihode za svoje uzdržavanje."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-2716/04-3 od 5. siječnja 2005.

VI. GRAĐANSKO PROCESNO PRAVO

PARNIČNI TROŠKOVI – ROK ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA

**(Članak 164. stavak 3. Zakona o parničnom postupku
("Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. i 117/03.).**

Kad se iz raspravnog rješenja suda ne može zaključiti da je završeno raspravljanje koje prethodi odlučivanju o troškovima, stranke mogu naknadno u podnesku postaviti određeni zahtjev za naknadu parničnih troškova.

"Žalitelj smatra da je prvostupanjski sud, odlučivši o tuženikovu zahtjevu za naknadu parničnog troška podnesenom nakon donošenja rješenja o odbacivanju tužbe, povrijedio odredbe članka 164. stavka 2. i 3. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 88/01., 112/99., i 117/03. - u nastavku teksta: ZPP), jer da tuženik nije postavio određen zahtjev za naknadu parničnog troška, a da je taj zahtjev postavio nakon završetka raspravljanja koje prethodi odlučivanju o troškovima.

U ovoj parici održano je jedno ročište za glavnu raspravu i na tom je ročištu prvostupanjski sud riješio da će u prigovoru nedostatka tužiteljeva pravnog interesa za vođenje ove parnice, iznesenom u odgovoru na tužbu, odlučiti posebnim pismenim rješenjem.

Iz ovakvog raspravnog rješenja prvostupanjskog suda tuženik nije mogao zaključiti da je dužan postaviti određen zahtjev za naknadu parničnog troška, jer to rješenje ne upućuje na mogućnost završetka parnice, kao što bi upućivala odluka prvostupanjskog suda da je glavna rasprava zaključena.

Stoga se u ovom slučaju primjenjuje odredba članka 164. stavka 3. ZPP, prema kojoj je stranka dužna zahtjev za naknadu troškova staviti u prijedlogu o kojem sud treba odlučiti.

Takav prijedlog sadrži tuženikov podnesak od 04. kolovoza 2004. (list 17) kojim tuženik predlaže da prvostupanjski sud dopuni rješenje o odbacivanju tužbe odlukom o parničnom trošku, s navođenjem osnove i iznosa parničnog troška za koji tuženik traži naknadu."

Županijski sud u Vukovaru, broj: GŽ-2445/04-2 od 3. siječnja 2005.

STRANAČKA SPOSOBNOST

(Članak 82. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. i 117/03.).

Umrla osoba ne može imati svojstvo tuženika u parnici.

"Rješenjem prvostupanjskog suda riješeno je:

"I. - Ovaj sud se proglašava mjesno nadležnim.

II. – Upućuju se tužitelji da nakon pravomoćnosti ovoga rješenja nakon utvrđenja zakonskih nasljednika pok. tuženika podnesu tužbu općemjesnom nadležnom sudu prebivališta zakonskih nasljednika pokojnog tuženika."

Protiv tog rješenja pravovremeno su izjavili žalbu tužitelji zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka. Predložili su da se rješenje preinači.

Žalba je osnovana.

U ovoj pravnoj stvari tužitelji traže da tuženik (ili tuženici) trpe da oni temeljem presude upišu nekretninu navedenu u tužbi na ime i kao vlasništvo pok. Đ. P.

S pravom stoga prvostupanjski sud smatra kako se u ovoj parnici ne radi o sporu za suđenje u kojem bi on bio mjesno nadležan u smislu članka 56. stavka 1. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 88/01., 112/99., i 117/03. - u nastavku teksta: ZPP).

Međutim, u smislu članka 21. stavka 1. ZPP, nakon pravomoćnosti rješenja kojim se oglasio nenadležnim, sud će ustupiti predmet nadležnom sudu ili jednom od više izberivo nadležnih sudova.

Suprotno tome, točkom II. izreke pobijanog rješenja prvostupanjski sud donio je odluku za kakvu nema uporišta ni u jednoj zakonskoj odredbi.

No, pobijano rješenje valjalo je ukinuti i u dijelu u kojem se prvostupanjski sud oglasio mjesno nenadležnim .

To je stoga što se zasad ne zna tko su tuženici, pa se ne može utvrditi imaju li oni mjesnu nadležnost u Republici Hrvatskoj u smislu članka 58. stavka 1. ZPP, na koji se pozivaju tužitelji u žalbi.

Također iz istog razloga ne može se utvrditi postoji li isključiva ili izberiva mjesna nadležnost.

U ponovnom će postupku prvostupanjski sud, u smislu članka 82. i članka 83. ZPP pozvati tužitelje da uredе tužbu tako da naznače tuženike i predmet njihove obveze imajući u vidu činjenicu da smrću fizičke osobe prestaju njezina prava i obveze i prelaze na njezine nasljednike, slijedom čega osobe koje nisu žive ne mogu biti strane u parnici niti se presudom

može naložiti neka obveza koja bi trebala biti izvršena u korist osobe koja nije živa, kao što u ovoj parnici tužitelji traže da se ishodi uknjižba prava vlasništva u korist njihovog pok. pravnog prednika."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-2416/04-2 od 4. siječnja 2005.

PREKID POSTUPKA – PRETHODNO PITANJE

(Članak 213. stavak 1. i članak 12. stavak 1. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. i 117/03.).

Pravo tužitelja na povrat odnosno naknadu za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine nije pitanje o kojem ovisi odluka suda u parnici radi utvrđenja prava vlasništva nekretnine, pa sud u takvoj parnici ne može prekinuti postupak do pravomoćnog okončanja upravnog postupka koji se vodi povodom zahtjeva tužitelja za naknadu i povrat oduzete imovine.

"Rješenjem prvostupanskog suda utvrđen je prekid postupka u ovoj pravnoj stvari do pravomoćnog okončanja upravnog postupka koji se vodi povodom zahtjeva tužitelja za naknadu i povrat oduzete imovine, pobliže opisanog u izreci pobijanog rješenja.

Protiv tog rješenja pravovremeno su izjavili žalbu tužitelji zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Predložili su da se rješenje ukine i predmet vrati prvostupanskom sudu na ponovno suđenje.

Žalba je osnovana.

Prema odredbi članka 213. stavka 1. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 88/01., 112/99., i 117/03. - u nastavku teksta: ZPP), sud će prekid postupka odrediti ako je odlučio da sam ne rješava o prethodnom pitanju.

Prema odredbi članka 12. stavka 1. ZPP prethodno pitanje je pitanje o kojem ovisi postoji li neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugo nadležno tijelo.

Primijenivši ove odredbe ZPP na pobijano rješenje, proizlazi da prvostupanski sud smatra kako njegova odluka u ovoj parnici ovisi o tome imaju li tužitelji pravo na naknadu i povrat oduzete imovine, a prvostupanski sud u obrazloženju pobijanog rješenja izričito navodi da o tom pitanju ovisi odluka o točki II. tužbenog zahtjeva (list spisa 115) kojim tužitelji traže da tuženik "T" d.d. uspostavi 5 sobica i šupu s pušnicom, te skladište i čardak sa svinjcem na kč.br.542. ili na drugoj lokaciji i preda ih

tužiteljima na ime njihova udjela s naslova razvrgnuća suvlasničke zajednice ili da im isplati protuvrijednost tih građevina.

Po ocjeni ovoga drugostupanjskog suda, u pravu su žalitelji kad u žalbi navode da odluka u postupku povrata i naknade za oduzetu imovinu njihovim roditeljima nije od značaja za odluku u ovoj parnici .

Naime, u dosadašnjem tijeku postupka izvedeni su dokazi i utvrđeno činjenično stanje u dovoljnoj mjeri za odluku o tužbenom zahtjevu.

Napominje se da će se u postupku povrata i naknade za oduzetu imovinu što su ga tužitelji podnijeli nadležnom upravnom tijelu utvrditi jesu li oni ovlaštenici te naknade pa ova dva postupka nisu međusobno vezana na način da jedan ovisi o ishodu drugoga."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-1510/04-2 od 24. siječnja 2005.

PRESUDA ZBOG OGLUHE – PRETPOSTAVKE ZA DONOŠENJE

(Članak 331.b Zakona o parničnom postupku - "Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. i 117/03.)

Zakonska pretpostavka za donošenje presude zbog ogluhe jest da osnovanost tužbenog zahtjeva proizlazi iz činjeničnih navoda u tužbi.

U parnici radi naknade štete potrebno je, dakle, da činjenični navodi pravno pouzdano opravdavaju zahtjevom istaknutu tražbinu kako po osnovi, tako i po visini.

Kad se o visini tužbenog zahtjeva može pouzdano odlučiti samo na temelju vještačenja, tada osnovanost tužbenog zahtjeva ne proizlazi iz činjenica navedenih u tužbi, pa nisu ostvarene zakonske pretpostavke za donošenje presude zbog ogluhe.

"Pobijanom presudom u cijelosti je usvojen tužbeni zahtjev tužitelja, te je tuženik obvezan isplatiti tužitelju na ime naknade štete ukupno 13.500,00 kn, sa zakonskom zateznom kamatom, tekućom od 18. studenoga 2004. godine do isplate, kao i naknaditi tužitelju parnični trošak u roku od 15 dana.

Tuženik je podnio žalbu protiv presude

Žalbom ističe kako u konkretnom slučaju nisu ispunjene procesne pretpostavke za donošenje presude zbog ogluhe, jer nisu ispunjeni svi kumulativni uvjeti iz čl. 331. b ZPP-a , a naročito pretpostavka o osnovanosti tužbenog zahtjeva koja proizlazi iz činjenica navedenih u tužbi, smatrajući da u konkretnom slučaju ona ne postoji, da je tuženik podnio odgovor na tužbu i dostavio ga preporučenom pošiljkom prije donošenja

presude, da je medicinsko vještačenje u konkretnom slučaju od bitnog utjecaja na donošenje valjane i zakonite presude, pa cijeneći žalbene razloge ostvarenima, a odluku o parničnim troškovima nezakonitom, predlaže ukidanje pobijane presude i vraćanje predmeta prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

Žalba tuženika je osnovana.

Razmatrajući pobijanu presudu i postupak koji joj je prethodio, te žalbene navode, ovaj sud smatra kako ta odluka ima nedostatak zbog kojega se ne može ispitati, a koji se tiše primjene odredaba parničnog postupka, što je od mogućeg utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude, čime je ostvarena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. ZPP-a, tako da se i pravno stajalište prvostupanjskog suda za sada ne može smatrati valjano pravno utemeljenim.

Tuženik žalbom, prema ocjeni drugostupanjskog suda, valjano ukazuje da pri ovako koncipiranom tužbenom zahtjevu i činjeničnom stanju koje proizlazi iz tužbenih navoda, u konkretnom slučaju nisu ispunjene sve zakonske pretpostavke koje moraju kumulativno postojati glede zakonitog donošenja presude zbog ogluhe.

Nužno je da tužitelji činjenični navodi na koje se treba primijeniti odgovarajuće materijalno pravo, pravno pouzdano opravdavaju zahtjevom istaknutu tražbinu kao naknadu štete.

U konkretnom slučaju osnovanost tog zahtjeva i adekvatnost visine novčane naknade štete za pretrpljeni bol, strah kao nematerijalnu, te za oštećenje stvari kao materijalnu štetu morala bi se temeljiti na utvrđenim činjenicama, tako da bi to moglo rezultirati valjanim zaključkom o osnovanosti i visini istaknutog tužbenog zahtjeva, međutim, prema ocjeni drugostupanjskog suda, činjenice kojima je raspolagao prvostupanjski sud prije donošenja ove odluke, ne ukazuju na valjanu pravnu opravdanost ovakvog zaključka donošenjem presude zbog ogluhe.

Zbog toga će prvostupanjski sud u nastavku raspravljanja ispitati žalbene navode i dokazne prijedloge, zatražiti i dodatno očitovanje stranaka u postupku, a nakon toga ponovno odlučiti.

Time će i činjenično stanje biti svakako potpunije, pa ga žalbeni navodi glede pravnog stajališta prvostupanjskog suda neće moći osnovano dovoditi u sumnju."

Županijski sud u Vukovaru, broj:Gž-111/05-3 od 17. siječnja 2005.

PONAVLJANJE POSTUPKA - NOVE ČINJENICE

(Članak 421. stavak 1. točka 10. Zakona o parničnom postupku - "Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 88/01., 112/99., i 117/03.).

Činjenica smrti tužiteljice u parnici za naknadu (i nematerijalne) štete u tijeku parnice, a prije presuđenja jest razlog za ponavljanje postupka.

"Pobijanim rješenjem prvostupanjski sud je odbio prijedlog tuženika za ponavljanje postupka.

Pravodobno podnesenom žalbom tuženik pobija takvo prvostupanjsko rješenje tvrdeći da je naknadno saznao za činjenicu smrti tužiteljice prije presuđenja u ovoj pravnoj stvari, a kako je predmet spora bila naknada nematerijalne štete to smatra da su postojali uvjeti za ponavljanje postupka jer bi tuženik uspio u postupku.

Žalba je osnovana.

U ovoj pravnoj stvari sud prvog stupnja donio je presudu od 24. listopada 2001. koja je postala pravomoćna 20. ožujka 2003.

Tuženik je naknadno saznao da je tužiteljica umrla između 05. i 08. ožujka 2000. znači prije presuđenja.

Dio prvostupanjske presude odnosi se na naknadu nematerijalne štete za duševne boli zbog smrti bliske osobe, pa tuženi podnosi prijedlog za ponavljanje postupka u smislu članka 421. stavak 1. točka 9. Zakona o parničnom postupku jer potraživanje naknade nematerijalne štete ne prelazi na nasljednike.

Sud je ovaj prijedlog odbio smatrajući da potraživanje naknade nematerijalne štete prelazi na nasljednika ukoliko je priznato pravomoćnom odlukom prema članku 204. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima, a kako u konkretnom slučaju postoji pravomoćna presuda to nasljednik umrle tužiteljice M. S. može naslijediti potraživanje naknade nematerijalne štete.

U ovom konkretnom slučaju ponavljanje postupka tuženik predlaže upravo

radi ishođenja povoljnije presude i on tim prijedlogom traži ponavljanje postupka koje, ukoliko se odobri, stavlja van snage upravo tu pravomoćnu presudu temeljem koje M. S. nasljeđuje potraživanje naknade nematerijalne štete.

Saznanje tuženika za smrt tužiteljice tijekom postupka, a prije presuđenja predstavlja novu činjenicu iz članka 421. stavka 1. sada točke 10. Zakona o parničnom postupku."

Županijski sud u Vukovaru, Broj: Gž-358/05-2 od 13. lipnja 2005.

PONAVLJANJE POSTUPKA - KOJEM SE SUDU PODNOSI PRIJEDLOG

**(Članak 424. stavak 1. Zakona o parničnom postupku,
"Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. i 117/03.)**

Kad je parnični postupak pravomoćno završen presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kojom su preinačene presude nižih sudova, prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, koji o prijedlogu i odlučuje.

"Sud prvog stupnja, nakon provedenih radnji povodom prijedloga tužitelja za ponavljanje postupka, protiv presude Vrhovnog suda RH, broj: Rev -666/03-2 i Gzz-339/03-2, od 08. siječnja 2004., nalazi da se nisu stekli uvjeti za ponavljanje postupka iz razloga odredbe članka 421. stavak 1.točka 10. ZPP-a i odbija prijedlog tužitelja, kao neosnovan, kao i zahtjev tuženika za troškove koji su proizašli iz I. i II.-stupanjskog postupka, pozivom na odredbe članka 162. ZPP-a.

Po ocjeni ovoga suda, sud prvoga stupnja povodom prijedloga za ponavljanje postupka, pogrešno zaključuje da donosi odluku o prijedlogu, kao i odluke o troškovima koji su proistekli iz I. i II.-stupanjskog postupka i povodom prijedloga, pa se na ovaj pravni odnos primjenjuje odredba članka 424. ZPP-a (prijedlog se podnosi sudu prvoga stupnja) koji provodi radnje po odredbi članka 425. stavak 2. istoga Zakona, s tim da odluku o ponavljanju postupka po odredbi članka 428. ZPP-a donosi onaj sud za čiju se odluku traži ponavljanje postupka, pa time isti sud odlučuje ne samo o prijedlogu za ponavljanje postupka nego i troškovima koji su nastali povodom istoga.

Ujedno valja reći, da sud koji je preinačio I. i II.-stupanjsku odluku odlučuje i o cjelokupnim troškovima koji su proistekli iz I. i II.-stupanjskog postupka, pozivom na odredbe članka 166. stavak 2. ZPP-a, odnosno Vrhovni sud RH, jer nije u presudi kojom se preinačuje I. i II.-stupanjska presuda odlučio o troškovima parničnog postupka tuženika."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-1568/05-2 od 11. listopada 2005.

DOSTAVA SUDSKIH PISMENA - DOSTAVA PUTEM OGLASNE PLOČE

**(Članak 145. stavci 1. i 5. Zakona o parničnom postupku -
"Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 88/01., 112/99. i 117/03.)**

Naznaka na dostavnicu da je stranka kojoj je trebalo dostaviti pismeno otputovala u inozemstvo ne ovlašćuje sud da toj stranci ubuduće sudska pismena dostavlja putem oglasne ploče; takav bi

način dostave bio valjan samo u slučaju da je stranka odselila, a nije o tome izvijestila sud.

"Prvostupanjskom presudom održano je u cijelosti na snazi rješenje o ovrši Općinskog suda u V.. te je tuženoj naloženo da tužiteljici naknadi parnični trošak u iznosu od 1.438,00 kuna u roku od 15 dana.

Pravodobno podnesenom žalbom tuženik pobija takvo prvostupanjsko rješenje u cijelosti zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, te pogrešno i nepotpuno

utvrđenog činjeničnog stanja.

Mišljenja je da sud nije na zakonit način vršio dostavu poziva tuženoj, pa predlaže drugostupanjskom sudu da ukine pobijanu presudu i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Ispitujući žalbeni navod bitne povrede odredaba parničnog postupka u pogledu nezakonitog postupanja, tj. propuštanja dostave na zakonit način ovaj drugostupanjski sud je utvrdio da tužena nije pristupila na glavnu raspravu 25. listopada 2004., a da je dostavnica vraćena uz napomenu otputovala u Njemačku.

Nakon toga prvostupanjski sud dostavu poziva kao i presude vrši putem oglasne ploče.

Prema ocjeni drugostupanjskog suda ovakva dostava poziva u konkretnom slučaju nije zakonita.

Članak 145. stavak 1. Zakona o parničnom postupku regulira način dostave pismena u slučaju promjene adrese stranke ili njezina zastupnika, te u smislu stavka 5. istog članka sud je odredio daljnju dostavu stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda.

U konkretnom slučaju dostavnica je vraćena uz napomenu da je tužena otputovala u Njemačku. Nije riječ o odseljenju tužene pa se odlazak na putovanje ne može smatrati promjenom adrese u smislu članka 145. stavak 1. Zakona o parničnom postupku. Tek da je sud dobio obavijest da je ista odselila u Njemačku ili na nepoznatu adresu, a da nije sud obavijestila o promjeni adrese, sud je mogao primijeniti odredbu članka 145. stavak 1. u svezi stavka 5. Zakona o parničnom postupku.

Županijski sud u Vukovaru, broj: GŽ-316/05-3 od 13. lipnja 2005.

KONVALIDACIJA – PREDMET KONVALIDACIJE

(Članak 1. Zakona o konvalidaciji ("Narodne novine", broj:104/97.)

Ovjera ugovora o doživotnom uzdržavanju nije akt sudbene naravi u smislu Zakona o konvalidaciji, već je to akt u postupku zaključenja takvog ugovora, neodvojiv od samog ugovora, pa taj akt ne može biti predmetom konvalidacije.

"Rješenjem prvostupanjskog suda odbijen je prijedlog predlagateljice za konvalidaciju darovnog ugovora od 30. siječnja 1992.

Protiv tog rješenja pravovremeno je izjavila žalbu predlagateljica, navodeći da je ona tražila konvalidaciju ovjere darovnog ugovora, a ne konvalidaciju ugovora. Predložila je da se pobijano rješenje preinači.

Žalba nije osnovana.

Ovjera darovnog ugovora od strane suda ne predstavlja akt sudbene naravi u smislu Zakona o konvalidaciji, već je to akt u postupku zaključenja takvog ugovora, neodvojiv od samog ugovora.

Prema tome, pravilno je postupio prvostupanjski sud protumačivši prijedlog predlagateljice kao prijedlog za konvalidaciju darovnog ugovora, unatoč tome što se prijedlogom traži konvalidacija ovjere ugovora."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-2722/04-2 od 7. siječnja 2005.

SUDSKE PRISTOJBE

(Tbr. 3. točka 3. Tarife sudskih pristojbi ("Narodne novine", broj 74/95.,57/96. i 137/02.,)

Na nalog za plaćanje sudske pristojbe ne plaća se sudska pristojba.

"Sud prvoga stupnja nalazi da je nasljednik iza umrle K. J., ujedno obveznik plaćanja sudske pristojbe, dužan platiti sudsku pristojbu na nalog za plaćanje sudske pristojbe, pozivom na odredbu članka 38. Zakona o sudskim pristojbama, iako istom odredbom nije izričito navedena obveza za plaćanje iste, pa iz odredbe članka 13. istoga Zakona izvodi zaključak obveze plaćanja pristojbe na žalbu protiv naloga za naplatu sudske pristojbe u visini od 500,00kn i nalaže naplatu.

Po ocjeni ovoga suda, sud prvoga stupnja nije pravilno zaključio da je obveznik – nasljednik iza umrle K. J., dužan platiti sudsku pristojbu na nalog za plaćanje iste, jer iz odredbe tbr. 3. točka 3. Zakona o sudskim pristojbama ("Narodne novine", broj 74/95.,57/96.,137/02., u nastavku ZSP)

sudska pristojba plaća se na žalbu protiv rješenja suda prvoga stupnja samo ako se istom pobija rješenje koje podliježe plaćanju sudske pristojbe po tbr. 2., istoga Zakona a istim tbr. citiranoga Zakona, nije utvrđena i određena obveza plaćanja sudske pristojbe na nalog za plaćanje iste, jer je predmet žalbe samo nalog za plaćanje sudske pristojbe."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-509/05-2 od 22. ožujka 2005.

VII. OVRŠNO PRAVO

VJEŠTAČENJE – PROCESNI ZNAČAJ IZVANSUDSKOG VJEŠTAČENJA

(Članak 250. i članak 251. stavak 1. Zakona o parničnom postupku, "Narodne novine", broj: 53/91., 91/92., 88/01., 112/99., i 117/03.).

Sudska odluka ne može se temeljiti na nalazu i mišljenju vještaka kojega nije odredio parnični sud.

"Sud prvoga stupnja na temelju procesne građe u momentu zaključenja glavne rasprave, utvrđuje, a nakon provedenoga vještačenja po vještaku medicinske struke dr. med. J. F. Č., koji nalaz ocjenjuje i prihvaća, zaključuje da I. i II.-tužitelji roditelji oštećenoga trpe boli zbog invalidnosti oštećenoga – djeteta koja je određena 100% zbog povreda opisanih i popisanih u medicinskoj dokumentaciji, i to: politrauma, otvoreni utiskujući prijelom lubanje, istjecanje mozgovine na ranu oglavine, zgnječenje desne hemisfere mozga, prolongirana vigilna koma, otvoreni prijelom lijeve potkoljenice i podlaktice, gnojni meningitis, obostrana upala pluća i epilepsija, nesposoban za samostalan život uz stalnu potrebu pomoći – cjelodnevna briga, koje su posljedice trajne , pozivom na odredbe članak 201. stavak 3. Zakona o obveznim odnosima i dosuđuje I. i II.-tužitelju iznos od 220.000,00kn umanjen za omjer podijeljen odgovornosti od 20%, odnosno svakom iznos od 176.000,00kn, imajući u vidu cilj i svrhu instituta satisfakcije, usvojena stanovišta sudske prakse, uz primjenu odredbe članka 223. ZPP-a, a zakonsku zateznu kamatu po odredbi članka 277. Zakona o obveznim odnosima.

Po ocjeni ovoga suda, sud prvoga stupnja nije pravilno proveo postupak vještačenja po odredbama članka 250. i 251. ZPP-a, na osnovanost tužbenoga zahtjeva za pretrpljene duševne boli zbog teške invalidnosti oštećenoga – zajedničkog djeteta, invalidnost 100%, koju temelji na nalazu i mišljenju vještaka medicinske struke dr. med. J. F. Č. (list 32 do 34) koji je dan izvansudski, a odnosi se na pojačane napore u

životu i radu oštećenoga (ne može se poistovjećivati opseg pojačanih napore u životu i radu sa stupnjem invalidnosti- stupanj invalidnosti utvrđuje se i određuje po odredbama Zakona o listi tjelesnoga oštećenja, Narodne novine, broj 192/98., a tuženik istovremeno sudu dostavlja izvansudski konzilijarni nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke doc. dr. sci. Ž. G., i prof. dr. sci. J. T. (list 115 do121.) na iste okolnosti, koji nalaz i mišljenje sud prvoga stupnja ignorira, pa je isti sud dužan provesti sudskomedicinsko vještačenje na okolnost stupnja invalidnosti oštećenoga, radi utvrđenja pravne osnove na isplatu novčane naknade za pretrpljene duševne boli I. i II.-tužitelja zbog teškog invaliditeta djeteta –oštećenoga, po odgovarajućem vještaku medicinske struke."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-919/05-3 od 3. studenoga 2005.

OVRŠNI POSTUPAK – PRIVREMENE MJERE

(Članak 298. Ovršnog zakona, "Narodne novine", broj: 57/96., 29/99., 42/00., 173/03., 194/03., 151/04. i 88/05. u svezi s člankom 10. stavkom 3. Zakona o vatrogastvu, "Narodne novine", broj: 139/04).

Ne može se odrediti privremena mjera radi osiguranja nenovčane tražbine (osiguravanja poslovnog prostora) predajom posjeda po predlagatelju osiguranja određene nekretnine, kad je protivnik osiguranja ovlašten izabrati koji će poslovni prostor osigurati za rad predlagatelja osiguranja (vatrogasne postrojbe).

"Prvostupanjskim rješenjem odbija se prijedlog tužitelja za izdavanje privremene mjere.

Protiv navedenoga rješenja pravovremeno podnosi žalbu tužitelj iz razloga odredbe članka 353. stavak 1. točka 2. i 3. Zakona o parničnom postupku, navodeći, da je registriran kao udruga, a tuženik vlasnik nekretnina za koje se traži predaja posjeda za potrebe Vatrogasnoga doma u T., radi obavljanja osnovne djelatnosti tužitelja, koja obveza tuženika proizlazi iz Zakona o vatrogastvu, a tuženik raspolaže poslovnim prostorom na način što je u Vinkovačkom listu od 15.04.2005, dao oglas da se poslovni prostor predmet ove privremene mjere daje u zakup u trajanju od 10 godina i na taj način onemogućuje tužitelja da stupi u posjed nekretnina potrebnih za obavljanje djelatnosti za koju je osnovan. Predlaže da se prvostupanjsko rješenje preinači na način da se predložena privremena mjera izda.

Po ocjeni ovoga suda, sud prvoga stupnja u okviru primjene materijalnoga prava odredbe članka 298. OZ, kojom se utvrđuje i određuje

mjera osiguranja nenovčane tražbine, nalazi da se na ovaj pravni odnos primjenjuje odredbe članka 10. stavak 3. Zakona o vatrogastvu ("Narodne novine", broj 139/04.), kojom je propisano da ja tuženiku Općina dužna osigurati poslovni prostor za obavljanje osnovne djelatnosti tužitelja za koju je osnovan, pa izbor poslovnog prostora određuje tuženik, koji će, kao vlasnik nekretnina u k.o. K., osigurati poslovni prostor potreban za obavljanje osnovane djelatnosti tužitelja s pravnim posljedicama prekršajne odgovornosti."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-1195/05-2 od 9. svibnja 2005.

OVRŠNI POSTUPAK- UVJETI PRODAJE

(Članak 100. stavak 1. Ovršnog zakona, "Narodne novine", broj: 57/96., 29/99., 42/00., 173/03., 194/03., 151/04. i 88/05.)

Ovršni sud nije ovlašten u rješenju o dosudi odrediti rok za polaganje kupovnine drukčiji od onoga određenog u zaključku o prodaji.

"Sud prvog stupnja, nakon provedbe postupka prodaje nekretnina ovršenika upisanih u PU za k.o. V., i to: 2 lokala u prizemlju u ul. N. b. II., V., pozivom na odredbe članka 98. stavak 3. Ovršnog zakona, utvrđuje da je javna prodaja provedena u skladu s odredbom članka 97. OZ-a ("Narodne novine", broj 29/99.) i zaključuje da se iste nisu mogle prodati nakon dvije neuspjele javne prodaje, pa su se stekli uvjeti za prodaju iste na III. javnoj dražbi ovrhovoditelju za iznos od 3,635.203,00kn, koji iznos je dužan položiti u roku od 6 mjeseci od pravomoćnosti ovoga rješenja, po zahtjevu ovrhovoditelja, pa ujedno određuje pravne posljedice prodaje nekretnine putem javne prodaje, primjenom odredbe članka 101. stavak 1. istog Zakona.

Po ocjeni ovoga suda, sud prvog stupnja u okviru primjene odredbe članka 93. OZ, za rok u kome je dužan ovrhovoditelj položiti kupovninu, a koji je određen zaključkom o prodaji predmetnih nekretnina za III. javnu dražbu, određen rok od 15 dana u kome je najpovoljniji ponuđač dužan položiti kupovninu kod suda, te ovršni sud ne može mijenjati uvjete prodaje određene zaključkom za prodaju nekretnina na III.-javnom dražbom, zaključkom za prodaju nekretnine koji je donesen u skladu s odredbom članka 90. OZ, a prodaja provedena po postupku po odredbe članka 92. OZ, a uvjeti prodaje određeni po odredbi članka 93. stavak 1. OZ, pa se na ovaj ovršni odnos ne mogu primijeniti odredbi članka 93. stavak 2. OZ, jer zaključkom nije određen duži rok polaganja kupovine."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-1586/05-2 od 6. srpnja 2005.

OVRŠNI POSTUPAK – PROMJENA PREDMETA I SREDSTVA OVRHE

(Članak 5. stavak 3. u svezi s člankom 16.a stavkom 5. Ovršnog zakona ("Narodne novine", broj: 57/96., 29/99., 42/00., 173/03., 194/03., 151/04.)

Činjenica da je ovršenik u prokaznom popisu imovine naveo da nema imovine, ne sprječava ovrhovoditelja da, ako sazna za imovinu ovršenika, podnese prijedlog za promjenu predmeta i sredstva ovrhe.

"Pobijanim rješenjem odbijen je ovrhovoditeljev prijedlog za promjenu predmeta ovrhe privremenom pljenidbom.

Pravodobno podnesenom žalbom ovrhovoditelj pobija takvo prvost. rješenje smatrajući da su ispunjeni zakonski uvjeti iz čl. 154. Ovršnog Zakona za uvažavanje njegovog prijedloga.

Predlaže ukidanje pobijanog rješenja i nastavak ovršnog postupka.

Žalba je osnovana.

Prvost. sud odbio je prijedlog ovrhovoditelja za promjenu predmeta ovrhe privremenom pljenidbom iz razloga što je u smislu čl. 16a st. 5. Ovršnog Zakona ovršenik potpisao prokaznu izjavu pred sudom tvrdeći da ne posjeduje nikakvu imovinu.

Sama činjenica da je ovršenik upozoren od strane suda da kazнено odgovara za lažan iskaz ne znači da se takav njegov iskaz ne može pobijati i da isti mora automatski biti istinit.

Iz navedenog razloga ne može se odbiti ovrhovoditeljev prijedlog, a ukoliko se u nastavku postupka utvrdi da ovršenik ima imovinu može se protiv istoga pokrenuti kazneni postupak."

Županijski sud u Vukovaru, broj: Gž-2450/05-2. od 26. rujna 2005.

ZANIMLJIVOSTI

ZANIMLJIVOSTI

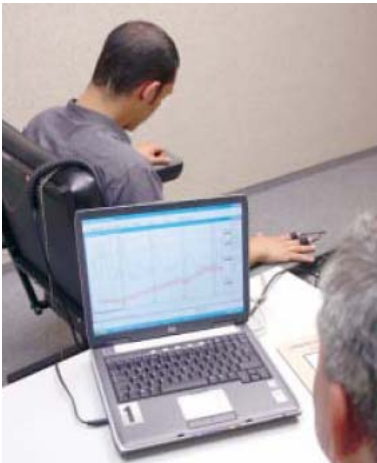
I. DETEKTORI LAŽI

DETEKTORI LAŽI

Izvor: Vjesnik, 18. lipnja 2005. godine, autor: Antun Krešimir Buterin

U Hrvatskoj oko 2000 poligrafskih ispitivanja godišnje

Hrvatski MUP upravo provodi reorganizaciju sustava poligrafa na razini države. Tijekom godine bit će, naime, dovršena centralizacija sustava pa će u MUP-u početi djelovati središnji odjel za poligrafiju i glavni poligrafski ispitivač kojemu će ostali laboratoriji u državi biti izravno podložni.

Poligrafi danas egzistiraju u sklopu policijskih uprava, no nema ih baš svaka. Osim najvećega laboratorija u Zagrebu, tu su još i oni u Splitu, Zadru, Dubrovniku, Rijeci, Puli, Osijeku, Slavonskom Brodu i Varaždinu.

Hrvatski poligrafski ispitivači, kako nam objašnjava Goran Leš, jedan od najiskusnijih, rade sa

standardnim poligrafima. »Riječ je o klasičnim poligrafima koji rade na principu mjerenja psihofizičkih reakcija na davanje lažnih odgovora. Osim manualnih poligrafa, tzv. ambasadora i diplomata, imamo i kompjutorske (LX 2000, LX 3000 i LX 4000) pri čemu je LX 4000 trenutno najnoviji poligrafski aparat toga tipa, u primjeni diljem svijeta.«

Goran Leš i njegova dva suradnika u zagrebačkom laboratoriju obave oko 500 ispitivanja godišnje, kolege u Splitu obave ih tek nešto manje, 450 do 500, dok ih ostali laboratoriji imaju 100 do 200 godišnje. Ukupno ih je, eto, 1700 do 2400 godišnje.

Ono što je pritom važno svakako je verifikacija dobivenih rezultata. Kako je sudsku nemoguće očekivati, ispitivači se zadovoljavaju onom

policijskom kao meritornom. »Pitanje je, dakle, je li policija podnijela prijavu po nekom događaju te jesu li osobe koje smo ispitali i o njima dali mišljenje, kriminalistički obrađene i sudski procesuirane. Naša je točnost«, naglašava Leš, »u tome iznimno visoka. U 2004. godini iznosila je oko

97 posto, što konkretno znači da smo imali – tri kriva mišljenja «.

Posrijedi, zanimljivo, nisu bile tehničke pogreške, već različitost u emocionalnosti ispitanih pojedinaca. Osobe koje su emotivnije reagirat će bolje, dok će zatvorene, hladne osobe koje se čim više trude sakriti laž, ispitivači lakše razotkriti.

ISTINA JE U OČIMA

Izvor: Vjesnik, 18. lipnja 2005. godine, autor: Sanja Radeljak

Druga vrsta novih »detektora laži« koristi razvijenu tehniku snimanja putem funkcionalne magnetske rezonancije koja »skenira« funkciju moždanih regija. Ona laž bilježi pojačanim svjetlucanjem u prefrontalnim regijama mozga, ali i u evolucijski starim dijelovima mozga gdje se nalazi sustav za uzburku mozga (bijeg/borba) kao i centri za emocionalno procesiranje (strah)

Revolucionarna tehnika »near-infrared brain scan« temelji se na testiranju protoka krvi u mozgu. Rezultati se snimaju tehnikom »toplinskog imaginga«, pomoću kamere osjetljive na toplinu smještene oko očiju. Veći protok krvi u prefrontalnom dijelu mozga proizvodi toplinu koja se najviše emitira baš oko očiju

Policija u svome radu svakodnevno koristi »detektore laži«, odnosno poligrafe, kao pomoćno sredstvo u istrazi. To su svojevrsni »pomoćni detektivi« u otkrivanju počinitelja kaznenog djela.

Tradicionalno poligrafsko ispitivanje osumnjičenika zasniva se na bilježenju fizioloških reakcija organizma na određena pitanja vezana za kazneno djelo. Poligraf tako »detektira« i mjeri srčanu frekvenciju, vrijednosti krvnog tlaka, frekvenciju disanja i znojenje kože.

Što to zapravo klasični »detektor laži« može otkriti? S obzirom na to da se rad poligrafa temelji na bilježenju fizioloških reakcija koje prate stanje

straha, pretpostavka na kojoj se temelji poligrafsko ispitivanje jest da osoba koja pokazuje reakcije praćene jakim strahom ujedno i laže kako ne bi bila uhvaćena.

Iako se poligraf u policijskim istragama koristi već desetljećima, njegovi su kritičari u jednome suglasni: zbog niza nedostataka poligraf nikako ne može biti dokaz u sudskom postupku. Ljudi, naime, različito reagiraju na strah; neki se uspaniče dok drugi vrlo dobro kontroliraju fiziološke reakcije na strah te tako mogu vrlo lako zavarati klasičan »detektor laži«.

Pojedinci to čine vrlo spretno pa namjerno evociraju neke pohranjene osjećaje u mozgu koji izazivaju

suprotne reakcije i tako zbune detektor. S druge pak strane, prirodan osjećaj nelagode i strah od ispitivanja kao i strah od krive interpretacije poligrafa javljaju se kod većine nedužnih.

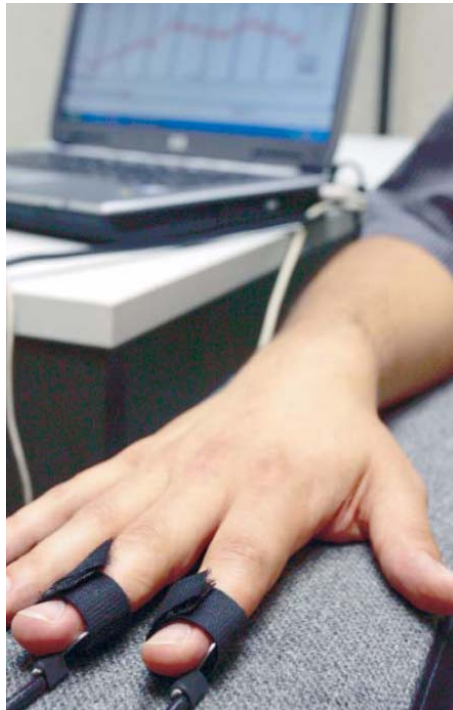
Kako bilo, čini se da je klasično poligrafsko ispitivanje pomalo dotrajala policijska metoda koja se i nije pokazala previše učinkovitom u rješavanju složenih kriminalističkih slučajeva. Poznato je da su veliki slučajevi poput pokušaja hvatanja serijskih ubojica završili neslavno upravo zbog »prolaznog rezultata« na poligrafima. Naime, pravi psihopatski ubojice odlično kontroliraju emocije i fiziološke reakcije; ne pokazuju baš nikakav strah od ispitivanja, imaju sposobnost smanjiti puls na 50 do 60 otkucaja u minuti, temperatura kože nešto im je niža nego kod »normalnih ljudi«, a krvni tlak mogu svojevrijedno sniziti. Potreba za novom generacijom »pomoćnih detektiva« postala je tako nužda u složenim policijskim istragama.

Nove tehnike snimanja mozga poput MRI-a ili PETscana pobudile su zanimanje za korištenje tih sofisticiranih medicinskih i dijagnostičkih metoda u otkrivanju zločina. Suradnja liječnika i kriminalističkih stručnjaka urodila je plodom. Tehnika nazvana near-

infrared brain scan (NIRBS) temelji se na testiranju protoka krvi u određenim dijelovima mozga s pomoću blisko postavljenih odašiljača infracrvenog snopa svjetlosti. Metodu je razvio biofizičar dr. Britton Chance sa Sveučilišta u Pennsylvaniji.

Kako novi detektor laži zapravo funkcionira? Sprava se sastoji od minijaturnog infracrvenog odašiljača i detektora ugrađenih u jednu vrstu vrpce koja se omota oko ispitanikove glave. Na taj se način snimaju promjene u protoku krvi u prefrontalnom dijelu mozga koji služi za donošenje svjesnih odluka, ali i svjesno kreiranje obmana ili laži. Senzori tog modernog »detektora laži« na taj način mogu registrirati promjene u radu mozga u trenu kad ispitanik donosi odluku da laže, dakle prije nego što je laž artikulirana odnosno izgovorena.

Rezultati se snimaju tehnikom tzv. toplinskog imaginga, tj. s pomoću kamere osjetljive na toplinu koja je smještena oko očiju. Naime, povećan protok krvi u prefrontalnom dijelu mozga proizvodi toplinu koja se najviše emitira upravo oko očiju. Neki znanstvenici tvrde da oči ljudi kad lažu

emitiraju veću količinu topline nego kad govore istinu. Objašnjenje leži u činjenici da se mozak mora više napregnuti kad kreira laž nego kad reproducira istinu. Ova pametna sprava i dalje je na ispitivanju, a dr. Chance je uvjeren da će se uskoro naći u sobama za ispitivanje FBIa.

Druga vrsta novih »detektora laži« koristi već razvijenu tehniku snimanja putem funkcionalne magnetske rezonancije (fMRI) koja »skenira« funkciju moždanih regija. Ova tehnika laž bilježi pojačanim svjetlucanjem u prefrontalnim regijama mozga, ali i u evolucijski starim dijelovima mozga gdje se nalazi sustav za uzbunu mozga (bijeg/ borba) kao i centri za emocionalno procesiranje (strah).

Naime, kad čovjek laže u mozgu se to procesira kao odluka o bijegu ili borbi putem laži, a obje odluke prati strah. Tehnike novih poligrafa zovu se brain fingerprint (moždani »otisak prsta«), a naziv potječe od genetske metode otkrivanja osobe putem DNK otiska prstiju. Naime, DNK je specifična za svaku pojedinu osobu kao što je to i otisak prsta, pa se sa stopostotnom sigurnošću, a nakon usporedbe s bazom podataka, može reći da je trag što ga je počinitelj ostavio samo njegov.

Je li isto i s »otiskom« moždane aktivnosti? Poklonici nove tehnike detektiranja tvrde da su obje metode vrlo precizne jer izravno bilježe odavno poznate procese u mozgu koji se klasičnim poligrafom inače ne mogu vidjeti. Na taj način detektivi izravno

ulaze u počiniteljev mozak. Ispitanikov moždani fingerprint uspoređuje se s prethodno postavljenim vrijednostima definiranim prema nekoliko osoba koje su odgovarale na jednostavna pitanja (ime i prezime, datum rođenja, ime grada u kojem se nalaze...).

Ta je tehnika već primijenjena u jednom velikom kriminalističkom predmetu višestrukog ubojstva u američkoj saveznoj državi Iowa. Počinitelj je otkriven i osuđen. Neki od problema koji se javljaju kod primjene te tehnike odnose se na učinak različitih droga ili lijekova na mozak. Druga vrsta problema tiče se psihopatskih crta ličnosti i određene psihijatrijske bolesti poput shizofrenije, kod koje je struktura i funkcija mozga promijenjena u odnosu na zdrave osobe. Također, detektiv ispitivač mora imati precizne podatke koje može znati samo osumnjičenik, što nije čest slučaj kod klasičnih policijskih ispitivanja gdje se najčešće »tapka u mraku«.

Znanstvenici smatraju da će unaprjeđenjem tzv. bihevioralne genetike i otkrivanja osoba s visokorizičnim ponašanjima, zajedno s primjenom moždanog fingerprinta, početi nova era u kriminalističkoj praksi i lakšem otkrivanju zločinaca. FBI već koristi ovu skupocjenu tehniku u najzamršenijim slučajevima, a čini se da će to uskoro preuzeti i Europa. A dotad, ako se netko baš želi igrati detektiva, neka samo dobro gleda u ispitanikove oči. One bi, smatra dr. Chance, pri izgovorenim lažima morale »isijavati«.

II. SMRTNA KAZNA

Izvor: *Vjesnik*, 26. studeni 2005. godine, autor: Vanja Majetić

Sindikata policije zahtijeva uvođenje najteže kazne

Smrtna kazna neće opet u Hrvatsku

Jasmina Tuzlaka, tajnika hrvatskog ogranka Amnesty Internationala šokirala je izjava Ivica Franića, ravnatelja policije, koji podržava zahtjev svog Sindikata

Zbog ubojstava dvadeset hrvatskih policajaca na dužnosti posljednjih nekoliko godina i sve učestalijih brutalnih napada na zaštitare, među koje se ubraja i nedavno mučko ubojstvo dvojice zaštitara pri pljački Fine u Zagrebu, Sindikat policije traži da se uvede smrtna kazna.

Takvu je najrigorozniju kaznu predviđao nekadašnji zakon Socijalističke Republike Hrvatske.

Za uvođenje smrtne kazne u slučaju počinjenja najtežih kaznenih djela javno se izjasnio i ravnatelj policije Ivica Franić.

No, tajnika hrvatskog ogranka Amnesty Internationala Jasmina Tuzlaka Franićeva je izjava šokirala. »To što je izjavio ravnatelj policije, dakle jedan od čelnih ljudi hrvatske policije, neodgovorno je i vrlo opasno. Mi se u potpunosti protivimo smrtnoj kazni bilo gdje u svijetu«, naglasio je Tuzlak. Objasnio je i da uvođenje smrtne kazne u Hrvatskoj legalno nije moguće jer je država ratificirala Drugi dodatni protokol na Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima koji omogućuje potpuno ukidanje smrtne kazne, te Protokol 13 Europske konvencije o

ljudskim pravima kojim se ukida smrtna kazna u svim okolnostima.

Odvjetnik Veljko Miljević, ujedno potpredsjednik Hrvatskog helsinškog odbora, jedan je od rijetkih pravnih stručnjaka koji je javno rekao kako je 1990. učinjena pogreška kad je ukinuta smrtna kazna. Za razliku od njega, neki djelatnici u pravosuđu sada čak prešućuju ili nerado pričaju o tome da su sjedili u vijećima koja su sudila na smrt, a u skladu sa sadašnjim zakonom tvrde da se protive toj najtežoj kazni.

Među protivnicima smrtne kazne je i osječki odvjetnik Nedjeljko Rešetar. Kao istražni sudac nazočio 22. travnja 1978. godine u Osijeku egzekuciji Nikole Kevića, osuđenog na smrt zbog dvostrukog ubojstva i pokušaja ubojstva. »Kevića sam ispitivao i po 18

sati na dan. Uvijek je mijenjao iskaze, lagao mi, ali je na kraju priznao pravu verziju događaja. Žalio se na smrtnu presudu, ali ju je tadašnji Vrhovni sud Jugoslavije odbacio «, rekao je Rešetar.

Za nekadašnjeg istražnoga suca koji se prisjetio noći kad je Kević strijeljan, sam čin egzekucije bio je traumatično iskustvo. Dvostruki ubojica je, prema tadašnjem zakonu, cijelo vrijeme do justifikacije bio okovan lancima, tzv. bukagijama, a »zatvorski kolege« su, gledajući ga dok je sam šetao dvorištem, komentirali kako je »još premlad za smrt«. Noć uoči strijeljanja Kević je imao pravo na posljednju želju koja mu je udovoljena. »Tražio je da me se pozove u njegovu samicu te smo

zajedno popili bocu dingača. Oko jedan sat u noći prevezen je preko Drave u tzv. Katakombe, gdje je bio postrojen streljački vod od sedmorice policajaca. Njih četvorica imali su puške s bojnim streljivom, dok su trojica imali čorke tako da nitko od njih nije znao tko ga je ubio. Kad su zapucali, za mene je to trajalo cijelu vječnost, iako je bio samo trenutak. Činilo mi se kao da nikad neće pasti...«, ispričao nam je Rešetar.

»Nakon Kevića nešto se prelomilo u meni i iz sudstva sam prešao u odvjetnike. Egzekucija je grozan čin«, zaključio je Rešetar. Osječki odvjetnik nedugo nakon Kevića branio je još jednog dvostrukog ubojicu koji je početkom devedesetih pobjegao u Srbiju i postao četnički vojvoda.

Škare-Ožbolt: Sve manje kazni u svijetu

Smrtna kazna u Republici Hrvatskoj ukinuta je prvim Ustavom donesenim 1990. godine. Time se Hrvatska pridružila drugim civiliziranim zemljama zapadne Europe i svijeta koje su je već prije ukinule, kao što su Velika Britanija, Francuska, Italija i Austrija, podsjeća ministrica pravosuda Vesna Škare-Ožbolt. »U Europi postoji i danas snažna politička volja za ukidanje smrtno kazne tamo gdje je još ima. Dokaz tomu je i nedavno ukidanje te kazne u Turskoj kao jedan od uvjeta za početak

pregovora te države za ulazak u Europsku uniju«, naglašava ministrica. Dodaje da se u svijetu stalno povećava broj zemalja koje ukidaju smrtnu kaznu, a nema ni jednog primjera njezina ponovnog uvođenja u represivni sustav neke države. O razlozima zbog kojih smrtna kazna nema očekivano zastrašujuć učinak postoje nedvojbene znanstvene, kriminalističko-političke, povijesne i komparativne spoznaje, zaključuje ministrica Škare-Ožbolt. [Biljana Bašić]

Klarić: Kazna kao dvosjekli mač

Dubravko Klarić, kriminalist s dugogodišnjim iskustvom pogotovo kad je riječ o suzbijanju zloporaba

droga, smatra da na smrtnu kaznu ne treba gledati kroz prizmu drastično_ sti, nego kroz dosljednu provedbu. Za

njega je smrtna kazna dvosjekli mač, navodeći primjer Malezije čiji zakoni predviđaju takvu kaznu za najteža kaznena djela vezana uz zlorabu droga, no bez obzira na takve drastične mjere, u toj se azijskoj zemlji i dalje krijumčari droga.

»Dvosjekli mač« smrtna kazne, prema Klariću, odnosi se i na policiju kao represivni sustav čiji pripadnici u određenim trenucima da bi zaštitili sebe i okolinu imaju pravo upotrijebiti vatreno oružje i u samoobrani usmrtni nekoga.

»U svemu tome trebamo sagledati ima li određena država

smrtnu kaznu. Ako ima, kriminalac će dobro razmisliti hoće li pucati na policajca koji mu može uzvratiti paljbom i usmrtni ga. U zemljama u kojima nema smrtna kazne, nego samo zatvorske, veća je mogućnost da će kriminalac ići do kraja i pucati na policajca s namjerom da ga ubije«, kaže Klarić.

Napominje i da se smrtna kazna ne može povezivati isključivo uz nedemokratske sustave, podsjećajući da je SAD među vodećim zemljama po broju izrečenih i provedenih takvih kazni.

Smrtna kazne u Hrvatskoj

LUKA JAVORINA, šef željezničke postaje u Plavnom, strijeljan je 24. listopada 1949. zbog kršenja radne discipline. Javorina se napio na poslu i rano ujutro 15. kolovoza te godine skrivio smrt 20 ljudi na pruzi Zagreb- Split.

KAZIMIR ANTIĆ osuđen je na smrtnu kaznu 6. studenoga 1967., a pogubljen točno godinu dana poslije zbog ubojstva Josipa Kremenića i ranjavanja njegove sestre Marije 1967. na Cresu. Služivši prije toga kaznu u zatvoru, slušao je priče o bogatstvu sestre i dvojice braće Kremenić. Kad je izašao iz zatvora 1967., sa svojim bratom Ivanom pošao je na Cres. Dok je brat čuvao stražu, Antić je ubio jednog brata Kremenić palicom, dok je Mariju Kremenić teško ozlijedio. Našao je malo novca. Antićev je brat osuđen na zatvor. Kazimir Antić je prije smrti tražio da mu se dovedu majka i dva brata. »Dajte mi dosta cigareta«, zamolio je stražare. Majka zbog bolesti nije mogla doći, a iz grada su

mu doveli jednog brata i iz zatvora drugog. Više od sata Antić je razgovarao s braćom pod nadzorom naoružanih stražara. Bio je to razgovor sličan rastanku prije odlaska na dalek put. Antić je samo ponavljao da nije zaslužio kaznu jer »oni stari s Cresa i nisu trebali živjeti, niti im je bio potreban onoliki novac«.

FERDO DARIĆ (38) strijeljan je 1970. u Karlovcu jer je sjekirom na spavanju u Draganiću ubio dvoje staraca - Petra i Baru Biličić.

JOVAN BUGARSKI je 26. travnja 1964. u Samoboru prerezao grkljane 47-godišnjoj Adeli Bašić i njezinoj 23-godišnjoj kćeri Dragici. Mislio je da žene u kući imaju velik novac, a našao je sitniš. Strijeljan je ujesen 1966. i to je bila posljednja smrtna kazna izvedena u Zagrebu. Bugarski se prije smrti opraštao sa suprugom i djecom. I otac mu je došao na ispraćaj, ali se nije htio rukovati sa sinom.

DUŠAN KOSIĆ osuđen je u ožujku 1983. godine na smrt zbog ubojstva

Čedomira Matijevića, njegove supruge Slavice i njihovo dvoje djece, dvogodišnje Dragane i osmomjesečne Snježane. Sedam mjeseci kasnije osuđen je na smrt, a justifikacija je izvršena u veljači 1987. Prije egzekucije Kosić je popio dva decilitra konjaka i - mirno stao pred pušćane cijevi. Prije nego što je pogubljen, odredio je da novac

zaraden u zatvoru predaju njegovim djevojčicama, koje su bile u dobi kao i umorena djeca, Kosićeve žrtve. To je bila posljednja smrtna kazna u bivšoj Jugoslaviji.

Posljednje želje osuđenih na smrt bile su uglavnom oprostaj od bližnjih i pisanje pisama. Mnogi su se poželjeli opiti.

Najviše kazni u Kini

U svijetu trenutačno 74 zemlje imaju smrtnu kaznu kao zakonski oblik kažnjavanja. Bez smrtne kazne je cijela Europa (osim Bjelorusije), Australija, Kanada i Novi Zeland. Najviše se smrtnih kazni provodi u Narodnoj Republici Kini gde je, službeno, prošle godine bilo 340 egzekucija, ali su stvarne brojke sigurno mnogo veće.

III. FORENZIKA

Izvor: Vjesnik, 26. studeni 2005. godine, autor: Mladen Bokulić

Centar za kriminalistička vještačenja »Ivan Vučetić« u Zagrebu djeluje više od 50 godina - od nekoliko mikroskopa do jedne od najopremljenijih ustanova

Vještačenje materijalnih tragova s mjesta zločina, primjerice ubojstva, kao što su zrna, čahure, tragovi krvi, izrada DNK profila, utvrđivanje vjerodostojnosti potpisa na oporukama i dokumentima, otkrivanje krivotvorenih stranih novčanica, vještačenje provalničkog alata, prometnih nesreća, uzroka i posljedica požara, samo su neki od zadataka forezičara iz Centra za kriminalistička vještačenja »Ivan Vučetić« u Zagrebu, koji u sklopu Ravnateljstva policije Ministarstva unutarnjih poslova djeluje već više od pedeset godina.

Forenzika je, zapravo, primjena znanstvenih metoda u rasvjetljavanju

raznih oblika kaznenih djela. U Centru radi niz stručnjaka forezičara koji koriste najsuvremenije metode i opremu. Načelnik Centra Gordan Mršić napominje da je taj centar jedan od najmodernijih i najopremljenijih u Europi, te da u svom radu ne treba pomoć inozemnih forezičara.

»Kada sam 1991. godine došao, u Centru je bilo samo sedam mikroskopa i tri instrumenta. Danas raspolažemo s opremom za najsloženija vještačenja«, objasnio nam je Mršić.

U Centru se najviše bave biološkim vještačenjima, uključujući i DNK analize, a na drugom su mjestu balistička vještačenja, dakle vještačenje oružja, streljiva i provalničkih alata.

Metode DNK analize standardno se u Centru primjenjuju od 1997., a tim se metodama dolazi do točne identifikacije, čak i kada se raspolaže s izrazito oskudnim tragovima staničnog materijala. DNK metoda daje individualne karakteristike, jer je genetski kod svake individue jedinstven i neponovljiv.

U Centru napominju da iza bilo kojeg kaznenog djela mora postojati biološki trag. Riječ je o staničnom materijalu s površine tijela: tjelesne izlučevine, kosa, dlake, sve vrste tkiva, kosti, zubi ili tragovi krvi. Pomoću tih tragova izrađuje se DNK profil.

Velika skupina vještačenja obuhvaća i područje grafologije, ponajprije dokumenata, novčanica i rukopisa. Tako je kod vještačenja rukopisa, između ostaloga, bitan psihološki element pomoću kojeg vještak procjenjuje o elementima pisanja. Iz rukopisa se može »pročitati« je li osoba u trenutku pisanja bila bolesna ili pod utjecajem alkohola.

Kako nam je ispričala Željka Tkalac, voditeljica radne grupe za dokumente, novčanice i rukopise, u Hrvatskoj se često krivotvore dokumenti za državljanstvo, radna

knjižica te rodni list. Ako se policiji bilo koji dokument učini sumnjivim, upućuje ga u Centar na ispitivanje, da se utvrdi njegova autentičnost. Već na prvi pogled iskusni će forenzičar utvrditi da je riječ o krivotvorini. No, ipak se pristupa stereomikroskopskoj analizi kojom se analizira morfologija papira. To bi trebalo utvrditi je li površinska struktura papira autentična, potom se ispituje tehnika izrade dokumenata, je li izrađen tehnikom tiska ili računalnom tehnologijom u kojoj se može koristiti laserski ili INKjet pisač.

Također se analizira pečat na dokumentu, njegov tekstualni dio i središnji amblem. Kod potpisa, koje se često krivotvori na čekovima i oporukama, analizira se potez, ritam pritiska olovke, te način formiranja slova. U Centru, primjerice, vještače i anonimna prijeteća pisma. Kod novčanica za koje se sumnja da su krivotvorene, a uglavnom je riječ o dolarima i eurima, vještači se papir, zaštitna nit i vodeni znak.

Balističkim se pak vještačenjima, između ostaloga, utvrđuje je li pojedina čahura ispaljena iz oružja za koje se pretpostavlja da je njime netko ubijen.

Naime, svako oružje na čahuri ostavlja trag specifičan upravo za to oružje. Forenzičari u Centru ispale probnu čahuru iz sumnjivog oružja te je usporede s čahuricom nađenu na mjestu zločina. Ako su »šare« identične, riječ je o istom oružju. Balističari se bave i prometnim vještačenjima za potrebe policije i sudstva.

Nakon nesreće u kojoj je vozilo koje je nesreću izazvalo pobjeglo, s mjesta događaja uzimaju se materijalni tragovi. Vozači se nakon nesreće često žale da su im otkazale kočnice, ili da se nešto dogodilo pa je automobil sam skrenuo, no u tim slučajevima na scenu stupaju forenzičari koji vještačenjem tehničke

ispravnosti vozila potvrđuju ili opovrgavaju vozačevu verziju priče.

Toksikološka vještačenja uglavnom se bave vještačenjem raznih vrsta i sastojaka droga, te utvrđuju prisutnost droge ili alkohola u krvi i urinu kod sudionika u prometu ili nekom kaznenom dijelu.

U posljednje vrijeme u Centru se vještače i slučajevi iz Slovenije, a Centar ekskluzivno vještači i za distrikt Brčko, dok za ostalo područje BiH vještači po potrebi. Ovih bi se dana trebao potpisati ugovor s Kosovom, pa će se u Centru obavljati i vještačenja predmeta s tog područja, ponajprije balistička i biološka, te vještačenja požara i eksplozija.

...o Ivan Vučetiću

Ivan Vučetić je rođen na otoku Hvaru 1858. godine, a u Argentinu je emigrirao 1884. godine te se zaposlio u policiji u glavnom gradu provincije Buenos Aires, La Plati. Vučetić je zaslužan za izum daktiloskopije 1891. godine, koja se upotrebljava za identifikaciju osoba, a koja kao opći forenzički pojam u svijetu egzistira pod nazivom »Vucetichissimo«. O daktiloskopiji je Vučetić napisao i dvije knjige. Zahvaljujući svojim dostignućima postao je član Francuske akademije i Antropološkog instituta u Parizu. Policijska škola u La Plati danas nosi njegovo ime »Juan Vucetich«. Ivan Vučetić umro je u Argentini 1925. godine.

Utvrđivanje očinstva

Na zahtjev suda, forenzičari Centra utvrđuju i očinstvo kad nije sigurno tko je otac. Na temelju uzorka djetetova i majčina tkiva, kao i tkiva osobe za koju se pretpostavlja da je otac, rade se profili DNK. Pritom djetetov profil mora sadržavati idealne polovice genetskog koda majke i oca. Najmanja odstupanja od toga otvaraju dvojbu ili isključuju neku osobu kao oca.

Na njemačkom sudu

Nerijetko forenzičari svoje mišljenje i nalaz iznose i na nekom od europskih sudova u slučaju kad se kazneno djelo dogodi u Hrvatskoj, a osumnjičenik je stranac. Tako je grupa njemačkih turista posjetila hrvatsku obalu, no jedna žena iz te grupe prijavila je silovanje. Priborom za utvrđivanje seksualnog delikta, ginekolog je sa žrtve izuzeo tragove sperme, kose, stidnih dlaka, noktiju ruku. I

gačice koje je žrtva nosila, također idu na vještačenje. Iz tih je tragova utvrđen DNK profil počinitelja, koji se poklapao s DNK profilom osumnjičenika. Tako je i započelo sudenje u Njemačkoj na kojem je hrvatska forenzičarka dala iskaz o tragovima koji su vodili do počinitelja.

Halucinogene gljive na internetu

Novija je pojava u Hrvatskoj ponuda halucinogenih gljiva putem interneta. Najčešće se nude već izrasle gljive ili podloga za njihov uzgoj s uputama. Kad se gljive uberu, suše se i od njih kuha čaj, tj. uvarak, ili neko jelo, a mogu se konzumirati i same. Sadrže psilocin koji je psihotropna tvar i izaziva halucinacije.

Tko je ubio Sliška i Vajčnerove

Forenzičari Centra pomogli su u otkrivanju i utvrđivanju počinitelja kaznenih djela koja su mediji detaljno pratili. Tako su ustvrdili da je Ivica Bertić upucao Jamesa Cappiua koji je netom prije ubio Vjeku Sliška na zagrebačkom Cvjetnom trgu u ožujku 2001. Naime, na Bertićeve odijelu otkriven je trag veličine zrnca šećera, a pokazalo se da je to bilo Cappiuovo tkivo. Nakon toga je balističko vještačenje pokazalo kako se pucnjava odvijala.

Isto tako, forenzičari su pomogli u otkrivanju ubojice troje članova obitelji Vajčner, Jaroslava (52), Jane (48) i Roberta (27), te njegova pomagača. Naime, za trostruko ubojstvo i pokušaj ubojstva drugog sina Vajčnerovih, Velimira koji se spasio skokom s balkona kuće, u početku je prvooptuženi bio Zvonko Jakopčević, a drugooptuženi Krunoslav Vajčner, rođak ubijenih.

U kući Vajčnerovih u Bizeku 21. travnja 1999., oko 23,30 sati, iz automatskog pištolja »scorpion«, kalibra 7,65 mm s prigušivačem u Roberta je ispaljeno najmanje tri metka, a on je od posljedica ranjavanja umro tri dana kasnije. Jaroslav je pogoden s pet, a Jana s dva metka, i oni su odmah preminuli. Vajčner i Jakopčević u obrani su svaljivali krivnju jedan na drugoga, ali ni jedan nije rekao da je pokušao spriječiti onog drugoga.

No, vještačenjem tijekom rekonstrukcije ubojstva pronadani su tragovi koji su prije nedostajali, poput nekih zrna. Nakon vještačenja tragova čahura te pozicije okrivljenih i ubijenih, kao i utvrđivanja dinamike pucanja slučaj je razriješen. Otkriveno je da je prvooptuženi Jakopčević šipkom nanio žrtvama ozljede, dok je Krunoslav Vajčner počinitelj trostrukog ubojstva za što je osuđen na 35 godina. Jakopčeviću je određena kazna od 30 godina zatvora.

IV. RIZIK OD MIJEŠANJA IDENTITETA

UPOZORENJA: Oprezno s doniranjem koštane srži

U koštanoj srži pacijenta može se naći DNK donatora

Izvor: Vjesnik, 12. studeni 2005. godine, autor: prof. Sandra Čučak

To zvuči poput otvorenog i zatvorenog slučaja: spoj DNK nastao između sperme, koja potječe od teškog seksualnog napada, i uzorka krvi poznatog kriminalca, pokazao je posve pogrešan trag. Forezičari su, naime, u jednom žavnog znanstvenog laboratorija za otkrivanje zločina ukazano na veliku opasnost od zloupotrebe pravde. Zbog odmazde koju bi počinitelji seksualnih delikata mogli doživjeti od drugih zatvorenika, posljedice mogu biti ozbiljne. Budući da su medicinski podaci povjerljivi, istražitelj je morao obaviti daljnja ispitivanja u obiješanja koštane srži. Šanse da dode do toga vrlo su male.

No, širenjem forezičke baze podataka DNK i sve češćim presađivanjem koštane srži, rizik od zloupotrebe pravde raste. Za istražitelje je to važno znati. Do nedavno se, naime, kod presađivanja koštane srži pacijentova koštana srž

uništavala, pa je u tim slučajevima njegova krv sadržavala samo DNK profil donatora. No, kod nekih se tretmana posljednjih godina, primjerice u liječenju oboljelih stanica, zadržava pacijentova koštana srž, pa se u njegovoj krvi može naći izmiješani DNK profil. Izmiješani se profili mogu pojaviti kada se koristi DNK brisa uzetog sa sluznice obraza, a ne iz uzoraka krvi. Takva je praksa već uobičajena u Velikoj Britaniji i uvelike se koristi u policijskim istragama. Stanice obraza primatelja koštane srži sadržat će uglavnom njegovu vlastitu DNK, ali se s vremenom mogu pomiješati s DNK donatora. Stoga istražitelji moraju istodobno ispitati uzorke krvi i stanice obraza kako bi bili sigurni da kod primatelja neće doći do miješanja DNK. Znanstvenici vjeruju da bi rutinsko provjeravanje oba tipa uzoraka zbog utvrđivanja je li osumnjičeniku presađena koštana srž, bilo preskupo. Naglašavaju da će se to prakticirati vrlo rijetko, no to neće spriječiti doniranje koštane srži u praksi. Donatori bi trebali biti upoznati s izvjesnom opasnošću da će se njihov DNK profil možda pojaviti u kriminalističkoj bazi podataka, ako primatelj kasnije počini zločin. nedavnom kriminalnom slučaju uzorak krvi pronaden na mjestu zločina spojili s DNK profilom druge osobe, koja je bila njihov prvi osumnjičenik. Misterij je

razjašnjen tek nakon dugotrajne istrage. Zatvorenik je, naime, primio koštanu srž osumnjičenog prije mnogo godina u najobičnijoj transfuziji krvi. Zatvorenik i osumnjičeni nosili su isto prezime.

Nedavno je na skupu Američkog društva za ljudsku genetiku iz žavnog znanstvenog laboratorija za otkrivanje zločina ukazano na veliku opasnost od zloupotrebe pravde. Zbog odmazde koju bi počinitelji seksualnih delikata mogli doživjeti od drugih zatvorenika, posljedice mogu biti ozbiljne. Budući da su medicinski podaci povjerljivi, istražitelj je morao obaviti daljnja ispitivanja u obitelji i među prijateljima oba čovjeka. To je otkrilo ne samo da postoji osuđeni i osumnjičeni brat, već i da je zatvoreniku presadena koštana srž njegova brata, čiji su DNK profil zbog toga nosile stanice u osuđenikovoj krvi.

U tom primjeru, život imitira umjetnost. U studenom 2004. godine, američki TV kanal NBC prikazao je epizodu serije »Zakon i red«, u kojoj je silovatelj gotovo izbjegao kaznu za svoje zločine zbog sličnog miješanja koštane srži. Šanse da dode do toga vrlo su male. No, širenjem forenzičke baze podataka DNK i sve češćim presadivanjem koštane srži, rizik od zloupotrebe pravde raste. Za istražitelje je to važno znati. Do

nedavno se, naime, kod presađivanja koštane srži pacijentova koštana srž uništavala, pa je u tim slučajevima njegova krv sadržavala samo DNK profil donatora. No, kod nekih se tretmana posljednjih godina, primjerice u liječenju oboljelih stanica, zadržava pacijentova koštana srž, pa se u njegovoj krvi može naći izmiješani DNK profil. Izmiješani se profili mogu pojaviti kada se koristi DNK brisa uzetog sa sluznice obraza, a ne iz uzoraka krvi. Takva je praksa već uobičajena u Velikoj Britaniji i uvelike se koristi u policijskim istragama. Stanice obraza primatelja koštane srži sadržat će uglavnom njegovu vlastitu DNK, ali se s vremenom mogu pomiješati s DNK donatora. Stoga istražitelji moraju istodobno ispitati uzorke krvi i stanice obraza kako bi bili sigurni da kod primatelja neće doći do miješanja DNK. Znanstvenici vjeruju da bi rutinsko provjeravanje oba tipa uzoraka zbog utvrđivanja je li osumnjičeniku presadena koštana srž, bilo preskupo. Naglašavaju da će se to prakticirati vrlo rijetko, no to neće spriječiti doniranje koštane srži u praksi. Donatori bi trebali biti upoznati s izvjesnom opasnošću da će se njihov DNK profil možda pojaviti u kriminalističkoj bazi podataka, ako primatelj kasnije počini zločin.

V. ANTISTRESNA TERAPIJA

Pas i kao lijek

Izvor: *Vjesnik*, 12. studeni 2005. godine, autor: Lana Kos

Najvjerniji čovjekov suputnik postao je, čini se, i bolja antistresna terapija od bilo koje medikamentozne

Psi su bića od povjerenja, znaju slušati i suosjećati, a taj je instinkt u ljudima izgubljen, zbog čega bismo se trebali zabrinuti, kažu znanstvenici. Možda su stoga psi bolja antistresna terapija od bilo koje medikamentozne. I dok su za neke te životinje samo tupavi, smušeni, neotesani, neuredni, luckasti balast, drugima su veseli, umiljati, lijepi, pametni kultivirani pratioci.

Znanstvenicima, koji proučavaju utjecaj kućnog ljubimca na čovjekovo zdravlje, pas je nešto poput žive četveronožne protustresne terapije, veseli, lajavi sakupljač i neutralizator

stresa. Psi ne samo da nas opuštaju, već i sama njihova prisutnost u istoj prostoriji, snižava vlasniku povišeni krvni tlak i smanjuje rizik od krvožilnih bolesti! Naizgled neshvatljivo, ali ima neke logike, ističu stručnjaci.

Živeći uz psa, pokazala su ispitivanja, postajemo otporniji na najveću boljku današnjice - stres. Naime, stres valja prepoznati, pokušati prevladati, preoblikovati i pripremiti se za njega. Kao što vježbamo jogu ili neku drugu relaksacijsku tehniku kako bismo bili smireniji, otporniji na stres, na sličan način na čovjeka djeluje i njegov pas. Uz njega smo sigurniji, manje depresivni, sposobniji promijeniti stresnu situaciju, otupiti ubojitost njene oštrice.

Što to pas ima, a čovjek nema? Kad bi psi mogli govoriti, vjerojatno bismo saznali mnogo toga, među ostalim koje nam impulse šalju, te koje i kakve pozitivne vibracije šire u zajedničkom prostoru. Ovako, samo laju. Je li lajanje njihov govor, poruka za ljude ili za njihovu vrstu? Oslobađaju li svojim »govorom« vlastite frustracije, baš kao što bismo i mi trebali znati olakšati dušu, ili je pasji lavež tek upozorenje, životna filozofija kućnog ljubimca okruženog ukućanima, od kojih svaki ima svoj problem, a o kojem i pas ima svoj stav?

Jesu li znanstvenici na dobrom tragu kad tvrde da psi mogu djelovati antistresno? Nema razloga da im ne vjerujemo. Jer, kad bi ljudi primijenili samo dio psećeg odnosa u komunikaciji s drugima, onda bi ljudski život otprilike izgledao ovako - nikad ne propusti mogućnost zabave, igre, veseli izlet, osjet svježeg zraka, povjetarca što ti puše u njušku. Valja se veseliti jednostavnim, malim stvarima poput duge šetnje.

Kad si sretan, pleši, gibaj tijelom. Skači, trči, igray se kad god možeš. Kad voljena osoba dolazi kući, pozdravi je. Onako srdačno kako to

samo pas zna. Budi poslušan kad je to u tvom interesu - budi odan. To su znakovi koje nam šalju psi, tvrde znanstvenici.

Možda bismo baš trebali reagirati kao psi - nikad ne glumiti da si nešto što zapravo nisi, pokazati drugima da ne voliš kad povrijede tvoj teritorij. Vlasniviama psi postaju neprocjenjiva vrijednost, član obitelji, ljubimac oko kojeg se sve vrti, kojeg svi obožavaju. Oni su im dio prirode, izvorne i nepredvidive, izgubljene u urbanizaciji, tehnologiji, globalizaciji naše svakidašnjice.

VI. GENETIKA

Naša prezimena upisana u DNK - Prezime nosimo na obrazu

Izvor: Vjesnik, 3. prosinca 2005. godine, autor: prof. Sandra Čučak

Studija nedavno objavljena u Velikoj Britaniji, pokazala je da i naše prezime može biti zapisano u genima. To iznenađujuće otkriće sugerira da se forenzički dokaz s mjesta zločina može pročitati iz DNK u laboratoriju te se tako može otkriti ime počinitelja.

Ugledni birtanski znanstvenik prof. Bryan Sykes s Oxfordskog sveučilišta počeo je istraživati pomalo »iz zabave«, no rezultati će vjerojatno biti važni i za forenzičke znanosti i za genealogiju. Profesor Sykes je iskoristio uzorke 61 volontera s istim prezimenom kako bi uspostavio vezu između imena i određene DNK. Pronašao je slične rezultate i za tri druga imena, ali misli da se veza ne može uspostaviti kad je riječ o najčešćim prezimenima poput Jones i Smith.

Istraživanje uspostavlja prvu izravnu vezu između gena i genealogije, pokazujući da uzastopne generacije obitelji mogu naslijediti jedinstvene isječke (sekcije) DNK. To neupitno podrazumijeva da ljudi s istim prezimenom imaju jednog muškog pretka.

Genealozi već dugo pretpostavljaju da bi trebalo biti nekoliko začetnika za svako obiteljsko ime. Svaku obitelj to izjednačuje s aristokracijom, omogućujući joj da uđe u trag svom prvobitnom začetniku, ističe Sykes. Primjerice, ime Sykes ograničeno je u broju i uobičajeno je u Yorkshireu, sugerirajući da su ga brojni ljudi usvojili u 13. i 14. stoljeću kada su naslijeđena prezimena postala zajednička. Tradicija je u Engleskoj da djeca uzmu očevo ime pa je stoga profesor Sykes s kolegicom Catherine

Irven promatrao kromosom Y koji se prenosi s očeva na sinove, ali ne i na kćeri. Nasumce su odabrali 250 muškaraca s prezimenom Sykes, zatraživši od njih uzorke DNK: tako je 61 muškarac dao bris s unutarnje strane obraza.

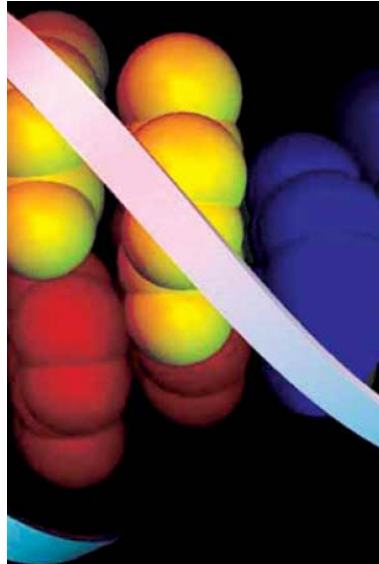
Pola iz grupe imalo je četiri jedinstvena isječka (sekcije) DNK, koji nisu pronađeni u kontrolnoj skupini, bilo u Yorkshireu ili u drugim područjima Ujedinjenog Kraljevstva. Druga polovica nije posjedovala DNK Sykesa, što je ukazivalo na nevjeru u dinastiju. Međutim, procijenjeni stupanj nevjere tijekom 700 godina postojanja prezimena vrlo je nizak.

Ako je samo 1,3 posto djece s prezimenom Sykes u svakoj generaciji začeto od očeva koji ne pripadaju Sykesovima, tada bi akumulacija »stranih« gena značila da bi oko pola današnjih Sykesa trebala imati jedinstvenu DNK.

Ta nesigurnost znači da se dokaz imena iz DNK ne bi mogao upotrijebiti za osuđivanje kriminalaca, ali bi se potraga mogla suziti. Također je vjerojatno da obitelji s najčešćim prezimenima, poput Smith i Jones, imaju više začetnika. Znanstvenici u Oxfordu pokušavaju dokazati da obitelji s rijetkim prezimenom poput Christmas (Božić) sve potječu od jednog muškog pretka. Želja im je, naime, usporediti DNK muškaraca iz različitih klanova Christmas sa zajedničkim genetskim nasljeđem kao i svojim prezimenom. To će se ostvariti promatranjem sličnosti i razlika u muškim ili Y kromosominjihove ma volontera. Studija je dio šireg istraživanja veza između prezimena i DNK.

Oxfordska kompanija za analizu DNK predaka trenutno poziva

volontere da sudjeluju u istraživanju. U njega je uključen i Henry Christmas, bivši inženjer telekomunikacija, koji je 50 godina istraživao korijene i povijest obiteljskog imena tijekom kojeg se postavilo pitanje postoji li samo jedan ili više različitih 'očeva' prezimena Christmas.

Znanstvenici će uzeti komadić unutrašnjeg dijela obraza volontera, kako bi izdvojili njihove DNK. Svaki muškarac posjeduje kromosom Y, koji nasljeđuje samo od oca, tako da taj genetski materijal znači jedinstveni zapis očeva nasljeđa. Ako je to jedna obitelj s prvobitnim začetnikom, tada će većina njih imati istu kopiju kromosoma Y. Ako pak ima više začetnika obitelji, mi ćemo to otkriti, ističe Bryan Sykes. Prezimena nam mogu pružiti iznenađujuće mnogo informacija u rekonstrukciji genetskog obiteljskog stabla, posebno u slučaju prezimena umjerene učestalosti koja tijesno mogu biti povezana s genealoškim zapisima. Općenito, što je obiteljsko ime rjeđe, vjerojatnije je da ima jednog začetnika.

Većina prezimena je umjerene učestalosti, misle znanstvenici. Mnoga su, čak i danas, okupljena oko povijesnog korijena imena. To omogućava da se procijeni njihova raširenost, miješanje i kretanje u posljednjih 800 godina - zato što su mnoga engleska prezimena nastala upravo tada.

Profesor Sykes tako je pronašao da oko 70 posto njegovih prezimenjaka imaju gotovo identične kromosome Y. Svih 70 posto poteklo je od jednog muškarca koji je živio u Yorkshireu u 13. stoljeću. Obiteljsko pak prezime Christmas utemeljeno je

široj britanskih grofovija, no postoje dvije bitne geografske skupine; jedna u Essexu i druga u Sussexu. Znanstvenici namjeravaju izdvojiti volontere iz tih dviju skupina.

Neke genealoške knjige tvrde da podrijetlo prezimena potječe od »čovjeka rođenog na Božić«, no znanstvenici vjeruju kako je to vrlo pojednostavljeno objašnjenje. Misle i da se ime originalno izgovaralo Chrystmasse, što moguće ukazuje na normansko podrijetlo. Postoje i hugenoti koji su u Englesku došli s istim prezimenom iz Francuske.

Ženska nevjera i bludni kromosom

Studija bi također mogla pokazati kako su ljudi s prezimenom Chrystmas preko svojih gena povezani s drugim lozama. A to bi moglo povezati zajedničkog muškog začetnika – ako je uistinu bio jedan – s jednom od najvećih populacijskih skupina koje su tijekom dugog razdoblja naselile Otok. Osim toga, na vidjelo bi mogla doći »ženska nevjera« izdvajanjem bludnog kromosoma Y, koji se ne uklapa u genetsko stablo pojedine loze.

VII. I NAJGORA ISTINA BOLJA JE OD NEIZVJESNOSTI

Vjesnikovi novinari u Zavodu za sudsku medicinu na Šalati, gdje se analizom DNK utvrđuje identitet pokojnika

Izvor: Vjesnik, 4. veljače 2006. godine, autor: Miroslava Rožanković

Na Zavodu za sudsku medicinu na Šalati uvijek vlada neugodan mir. Na hodnicima se rijetko tko pojavi, liječnici su uglavnom zabavljeni svojim poslom po sobama, ili u DNK-laboratoriju za uređajima koji za laike imaju čudotvornu moć. Računala, hladnjaci, mnoštvo epruveta, ostaci kostiju ili zubi koji čekaju na obradu. Tako bi se najkraće opisao laboratorij

u kojem su dosad riješene sudbine 3000 nestalih. Najvažnija soba na prvi se pogled doima običnom. Kao da ste ušli u prostoriju s velikim fotokopirnim aparatima, a zapravo su pred vama moćni sekvenceri, skupocjeni uređaji koji »melju« podatke iz ostataka kostiju, sve dok se DNK-metodom ne dobije 99,9-postotna vjerojatnost da je upravo to osoba za kojom se traga.

Dragocjeni medicinski dosjei

U susjednoj zgradi, samo nekoliko metara dalje, skeletirani posmrtni ostaci ekshumirani na jednoj od masovnih grobnica čekaju identifikaciju. Složeni su koliko je bilo moguće preciznije u oblike nekadašnjeg ljudskog tijela kako bi tim stručnjaka - od patologa, antropologa, preko radiologa do stomatologa - pokušali utvrditi sve što mogu: dob, spol, visinu, uzrok smrti.

Laboratorij u kojem su riješene sudbine 3000 nestalih

Klasičnom metodom identifikacije najlakše se riješe slučajevi s prijelomima kostiju koji se rendgenološki lako potvrde. Ili, ako su za života imali zubne kartone pa se stomatolozi vrlo brzo uvjere odgovarali to ostacima zubi pronađenih prilikom ekshumacije. Ako postoje, uvelike pomažu i medicinski dosjei iz bolnica za života ubijenih, iz kojih se mogu vidjeti eventualne degenerativne bolesti, prijelomi, proteze. Što je antemortalni dosje bio bolji, to su i identifikacije klasičnom metodom brže. Procedura s posmrtnim ostacima, od ekshumacije do stola za obradu na Šalati, složen je i vrlo precizan.

Identifikacija na terenu

Manje zahtjevne grobnice, za koje postoje svjedoci i dokazi, a tijela su bila u dobrom stanju, rješavana su efikasno na mjestu događaja. Poput, primjerice, Novog groblja u Vukovaru, gdje se gotovo 1000 osoba bez većih problema identificiralo na terenu.

Goleme probleme, međutim, stvaraju pomiješana tijela koja su otkrivena nakon deset godina u bunaru, raznesena k tome još bombama i minama, pa se obrada mora nastaviti na Šalati gdje se dovoze u hladnjačama, zabilježe identifikacijskim brojevima pod kojim se vode, evidentiraju po datumu i lokaciji ekshumacije. Očiste se i operu kosti, odjeća, nakit i drugi predmeti pronađeni uz tijelo, pospreme i kasnije predoče obiteljima na identifikaciji.

Ako je žrtva imala zubni karton, stomatolozi brzo otkriju identitet

»Prsten, naušnice, sat, komad džempera koji je majka plela, to je ono što ljudi vole vidjeti, to ih dira. Papir na kojem piše brojka od 99,9 posto vjerojatnosti da je riječ o njihovom sinu gotovo im ništa ne znači. Suze krenu tek kad vide stare podrapane hlače koje je majka krpala, ili džemper koji je štrikala. Tada se zapravo slome i rasplaču, što je i očekivano, jer ih upravo ti predmeti vežu uz osobu koju traže«, objašnjava dr. sc. Davor

Strinović, sudski medicinar, koji je u neugodnom poslu ekshumacija od prvog dana.

Pomoć s fotografije

Zvuči sasvim neočekivano kad kaže da su im u identifikaciji iznimno koristile fotografije neposredno prije smrti, primjerice s vjenčanja. Šest zubi koje dobro otkriva osmijeh s fotografija vrijedna su pomoć u identifikaciji skupine od desetak osoba.

»Fotografije nam pomažu više nego zubni kartoni kojih je vrlo malo, pronašli smo ih samo kod mlade, unovačene vojske. Zvali smo u pomoć i doktore iz vukovarske bolnice, pa nam je i to slabo pomoglo. Oni su ranjenike dobivali na traci u operacijskim salama, radili su amputacije i mnogo zahvata, i po petnaest sati dnevno, i sve im je bilo slično u sjećanjima. A medicinska dokumentacija je završila u Beogradu«, prisjeća se dr. Strinović, pokušavajući predočiti s kakvim se sve problemima njegova struka suočava. Ako obitelj nije zadovoljna svim prikazanim podacima u klasičnoj identifikaciji kojom je identificirano 80 posto slučajeva, radi se DNK-analiza uspoređivanja uzoraka kostiju s uzorcima krvi članova obitelji. Vrlo se rijetko - samo u pet, šest slučajeva - dogodilo da obitelj ni te nalaze nije prihvatila.

Uglavnom su razlozi psihološki, među njima su i duševno poremećeni članovi obitelji koji su oboljeli nakon svih proživljenih strahota, tvrde stručnjaci na Šalati.

Ima situacija u kojima rodbina neće surađivati iz »birokratskih« razloga jer su prava veća dok je netko u kategoriji nestalih, a smanjuju se s

potvrdom identifikacije. Ponekad im probleme stvaraju i rodbinski odnosi, zamršeni ili hladni, na relaciji snaha-svekrva koje se često razidu već i kod samog mjesta ukopa.

Intenzitet tuge

Iskustva sa Šalate kažu da su majke po intenzitetu tuge, boli i doživljavanja na identifikaciji na prvom mjestu. Supruge su u pravilu mlade žene koje žele nastaviti život i nakon smrti muža, pa to lakše i podnose. Snažne emocije shrvaju očeve ubijenih, ali i djecu koja se sjećaju svojih očeva, pamte ih i razumiju što se dogodilo.

Pune ruke posla u tim dramatičnim trenucima identifikacije imaju psihijatri i psiholozi, a često se događa da u pomoć stiže i hitna medicinska pomoć jer su mnogi majke i očevi stari i bolesni. Dok se za mladima slomljeno i tiho tuguje, na licima rodbine koja traži svoje starije članove obitelji javlja se srdžba i bijes prema onima koji su im i »starca na kućnom pragu bestijalno ubili« a preživio je i Drugi svjetski rat.

Psihološki gledano, većini ljudi ipak je, kažu na Šalati, i najcrnja istina bolja od neizvjesnosti. Kao da im se na licima poslije potvrde identiteta najmilijih - nakon tuge - vidi i olakšanje, jer će napokon i oni imati grob za plakanje i paljenje svijeća. Najteže im je dok se lome hoće li ili ne prihvatiti istinu koju im predoče. Ali kad jednom potpišu konačno »da« na identifikacijski protokol, oni postaju druge osobe koje više ne kopka i ne razara ono »ali, možda je još živ...«.

Prisjećaju se na Zavodu na Šalati i nekoliko majki koje su bile »nemoguće«, njihova su raspoloženja

oscilirala od fizičkih nasrtaja do verbalne osude liječnika.

No, kad su jednom prihvatile istinu, postale su »mirnije u svojoj tuzi«. A nju je nemoguće opisati, nemoguće je prenijeti osjećaje majke koja je izgubila četiri sina. I njezinu bol dok preuzima sat koji je sve što joj od njega ostaje. Bio je to njezin dar za sinov devetnaesti rođendan...

U Zagrebu identificiran i Trajkovski

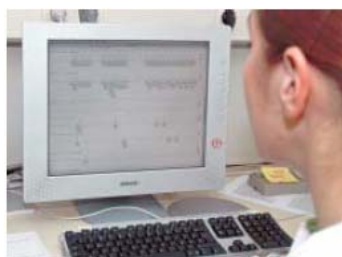
Voditelj DNK-laboratorija na Zavodu za sudsku medicinu na Šalati, dr. sc. Milovan Kubat, kaže da su stručnjaci Zavoda obradili sve posmrtno ostatke. Najveći problem je pronaći grobnice s novim posmrtnim ostacima. Podsjeća da je prošle godine bilo više od stotinu probnih iskanjanja s vrlo malo pozitivnih rezultata. Opremljenost laboratorija je, tvrdi, na zavidnoj razini, i opremom i osobljem. »U našem laboratoriju učili su i stručnjaci iz BiH, SCG-a, Makedonije, Rusije, Bjelorusije, Iraka. Najvažniji su uređaji sekvenceri, a prvi koji smo nabavili 1996. stajao je 150.000 dolara. Današnja vrijednost uređaja u laboratoriju je od 500.000 do 600.000 dolara«, kaže Kubat. O stručnosti našeg forenzičnog tima dovoljno govori i podatak da je upravo zagrebačkom laboratoriju i dr. Kubatu povjerena identifikacija posmrtnih ostataka makedonskog predsjednika Borisa Trajkovskog nakon pogibije u zrakoplovnoj nesreći. Analiza DNK u Hrvatskoj se koristi od 1994.

Voditelj DNK-laboratorija na Zavodu za sudsku medicinu na Šalati, dr. sc. Milovan Kubat

Još 450 neidentificiranih

Dosadašnjim procesom identifikacije, od 4036 ekshumiranih žrtava iz 141 masovne grobnice i više od 1700 pojedinačnih grobnica, pozitivno su identificirani posmrtni ostaci 3264 osobe (80,87 posto). Velik je to uspjeh i u svjetskim razmjerima. Još je, usporedbe radi, neidentificirano 60.000 američkih vojnika poginulih u Vijetnamu. Za 4049 nestalih osoba prikupljeni su antemortalni podaci, uzeti su uzorci krvi za potrebe identifikacije DNK-metodom za 4903 osobe. U Krematoriju ma Mirogoju pohranjeni su obrađeni posmrtni ostaci 450 osoba čiji se identitet ne zna. Stotinu ih je u lošem i teško identificirajućem stanju, a ostali nemaju obitelji čija bi krv pomogla u identifikaciji.

Procedura s posmrtnim ostacima, od ekshumacije do stola za obradu, složena je i vrlo precizna

AKTIVNOSTI KLUBA SUDACA

I. 3. ožujka 2005.

Predavanje

*dr.sc. Milovan Kubat, docent
Zavod za sudsku medicinu u Zagrebu
"Primjena analize DNA u sudskoj medicini i kriminalistici"*

*pukovnik Ivan Grujić
pomoćnik ministrice obitelji, branitelja i
međugeneracijske solidarnosti
"Identifikacija žrtava Domovinskog rata"*

II. 27. travnja 2005.

Predavanje Prof.dr.sc. Nikole Mandića "Poremećaji ličnosti i kaznena djela"

Prof.dr.sc., Nikola Mandić, dr. med, specijalist neuropsihijatrije, rođen 1937. godine, Tomislavgrad (BiH), otac Luka (pok.) i majka Vilka rođena Kraljević (pok.).

Primarijus od 1983., Specijalistička psihijatrijska ordinacija, redoviti profesor, Pravni fakultet u Osijeku, profesor sudske psihijatrije.

Izobrazba:

Medicinski fakultet u Zagrebu (1963.), poslijediplomski studij iz područja alkoholizma i socijalne psihijatrije doktorat, disertacija: Psihičko stanje u bolesnika s infarktom srca, mentor, akademik Jovan Ristić, Beograd.

Specijalizacija:

neurologija i psihijatrija (1973.), Jednomjesečni tečaj MentalHealth Protection, u organizaciji SZO-a, Nottingham (1977.),

Organizator preko 20 tečajeva psihijatrije za psihijatre i liječnike opće medicine.

Serijske ubojice

Izvor: Vjesnik

Clarice je mlada agentica FBI koja dobiva zadatak: riješiti slučaj višestrukog ubojice Jame Gumba zvanog Buffalo Billa, osobe koja je to

ime zasluzila načinom na koji izvodi svoje zločine. Naime, Bill je psihopatski serijski ubojica koji dere kožu sa svojih žrtava. Pokušavajući doprijeti do psihološkog profila ubojice, Claire je upućena na suradnju sa dr. Hannibalom Lecterom, čovjekom briljantnog uma i rasuđivanja koji je zbog svojih zločina već osam godina zatvoren u posebno izgrađenoj ćeliji. Dok službeni organi i istražitelji ne mogu iz njega ništa izvući, voljan je igrati se s Clarice. U zamjenu za detalje iz njene prošlosti daje joj tragove koji je mogu odvesti do ubojice

Andrej Romanovič Čikatilo

Andrej Romanovič Čikatilo rođen je 1936. u selu Jabločnoju u Ukrajini. Kad je imao pet godina, majka mu je ispričala da su sedam godina ranije, u vrijeme velike gladi, njegova starijeg brata susjedi oteli i pojeli. Prvu žrtvu, desetogodišnju Lenu Zakotnovu, ubio je 1978. Obećanjem da će joj dati uvozne žvakaće gume, namamio je djevojčicu u kolibu koju je kupio kraj rijeke i ubo je tri puta nožem dok se opirala

njegovu pokušaju silovanja. Uskoro je rasparač iz Rostova počeo ubijati i dječake. Žrtve je odabirao na željezničkim i autobusnim kolodvorima, i odvodio bi ih u šumu nudeći im hranu ili piće. Pokušao bi ih silovati, ali je zbog impotencije doživljavao orgazam samo ubijanjem. Žrtvama bi odgrizao neke djelove tijela (jezik, bradavice na grudima) koje bi sažvakao i progutao. Čikatilo je imao izvrsno pamćenje i odveo je policiju do tijela mnogih nepronađenih žrtava. Uvijek se sjećao svih detalja ubojstava koje je počinio, što su žrtve imale na sebi i na mjestima zločina je, koristeći lutku, vjerno pokazivao kako je nožem ubadao žrtve. Konačan broj njegovih groznih djela bio je 53. Nakon suđenja 1992., medijski neuobičajeno eksponiranog za tadašnje prilike, tijekom kojega je bio zatvoren u metalnom kavezu zbog mogućnosti osvete rodbine njegovih žrtava, konačno je osuđen na smrtnu kaznu zbog 52 umorstva (za 53. nije bilo dovoljno čvrstih dokaza). Pogubljen je metkom u potiljak u veljači 1994.

Alfredo Garavito

Jedna vijest iz Kolumbije obišla je svijet brzinom munje, a jedno ime upisano je u listu najgorih zločinaca u povijesti.

Kolumbijac Alfredo Garavito (42), poznatiji pod nadimcima Gufi i El Loko priznao je ubojstvo 140 mališana u više od 60 gradova ove južnoameričke države. Žrtve je mučio, potom klao nožem, a na kraju se zadovoljavao masakrirajući im tijela. Uhapšen je u travnju 2001. godine, posle 18 mjeseci intenzivne potrage i sada čeka presudu.

David R. Berkowitz

David R. Berkowitz zvan "Samov sin", ubio je šestero ljudi, uglavnom žena, tijekom 1976. i 1977. godine u New Yorku, jer su mu tako naložili demoni. "Tata Sam voli piti krv i on mi naređuje da ubijam. Iza naše kuće ima puno kostiju mladih žena koje je silovao i pojeo", pisao je David policiji.

osuđen na doživotnu robiju zbog ubojstva 15 svojih starijih pacijentica.

Naoko brižni liječnik opće prakse izjednačio je time mučni rekord do sada najgorega britanskog serijskog ubojice Denisa Nielsena, koji je ubio 15 homoseksualaca. Policija upravo prikuplja dokaze za još 23 Shipmanova ubojstva, ali ni to nije sve. Vjeruje se da je 54-godišnji liječnik tijekom svoje duge karijere poslao na drugi svijet i do 150 starijih osoba, što bi ga ubrojilo u najveće serijske ubojice na svijetu.

dr. Josef Mengele

Zapamćen po izuzetnoj surovosti prema logorašima u Auschwitzu

dr. Sam Sheppard

dr. Sam Sheppard Optužen za ubojstvo supruge, pedesetih godina prošlog stoljeća

dr. Harold Shipman

Liječnik koji je tiho sijao smrt Britanski liječnik dr. Harold Shipman dospio je na naslovne stranice kada je

Pitanje koje se postavlja pred psihijatre i znanstvenike jest je li moć ta koja neke liječnike pretvara u ubojice ili su oni samo psihopati odnosno sociopati koji su uspjeli završiti medicinski fakultet?

III. 26. studenoga 2005.

Svečano otvaranje prostorija Kluba

Branko Hrvatin
predsjednik Vrhovnog suda RH

*Vesna Škare Ožbolt
ministrica pravosuđa*

IV. 7. prosinca 2005.

Seminar: Sprječavanje kompjuterskog kriminala i zaštita intelektualnog vlasništva.

*Mirjana Vuković
Ministarstvo unutarnjih poslova - Uprava kriminalističke
policije
"Intelektualno vlasništvo"*

*Olena Manuilenko
Business Software Alliance
"Kazneno pravna zaštita autorskih prava"*

*mr.sc. Renata Bradvica
Ministarstvo pravosuđa - Načelnik Sektora za
informatiku
"Pretraga računala"*

*Ognjen Haramina
Ministarstvo unutarnjih poslova - Uprava kriminalističke
policije
"Dječja pornografija na internetu"*

V. 18. siječnja 2006.

Predavanje

*Boris Koketi
pomoćnik ministrice pravosuđa
"Pretvorba društvenog vlasništva i uknjižba u zemljišne knjige"*

VI. 9. veljače 2006.

Tribina

U četvrtak 09. veljače 2006. u 18:00 sati u prostorijama Kluba sudaca Vukovar održana je tribina o edukaciji sudaca kroz aktivnosti u Klubu čiji bi nositelji trebali biti suci Vrhovnog suda Republike Hrvatske (područja zanimanja, oblici prezentacija i dr.).

Gosti:

*Branko Hrvatinić
predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske*

*Ana Garačić
zamjenica predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske i predsjednica Kaznenog odjela Vrhovnog suda RH*

*dr.sc. Ivo Grbin
predsjednik Građanskog odjela Vrhovnog suda RH*

*Jakob Miletić
sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske*

